«بوزانتیون»
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته . صاحب امتیاز ومدیر مسؤلی
بوزانت کچیان
مطبعه واداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نمرولی
دائرۀ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճիտ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2։ —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բայց ի Բոսֆ Լօքալէ։

ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի գլխոյ թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 202 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1897 ՅՈՒՆԻՍ 30/12 ՅՈՒԼԻՍ — 12 ՍԷՖԷՐ 1315. — 30 ՀԱԶԻՐԱՆ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 202

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Աթէնեան հասարակութիւնը, պահ մը տարապայման լաւատեսութիւն ցուցնելէ ետք, հիմա գրեթէ նոյնքան ծայրայեղ յոռետեսութեամբ վարակուած է։ Նախարարութենէն ներշնչուող Ասդի կարեւոր թերթը նախընթաց շաբաթ օր յօդուած մը հրատարակեց խոշոր տառերով շարուած սա խորագրով. «ՎԵՐՍԿՍՈՒՄ ԹՇՆԱՄՈՒԹԵԱՆՑ»։ Նոյն օրն ամէն սրճարաններու եւ փոստարաններու մէջ ժողովուրդն ուրիշ բանի վրայ չէր խօսեր բայց եթէ պատերազմական գործողութեանց մօտալուտ վերսկսման վրայ։ Իբր թէ օսմ. զօրաց յարձակողական ընթացքն այնքան յառաջացեր է որ դէմն որ ուրիշ ելք չէ մնացեր Հելլէն բանակին բայց եթէ զինու զօրութեամբ դէմ դնել։ Իբր թէ Թրիկալայի, Քարտիցայի եւ Քալապաքայի կողմը զօրաց եւ Ալպանիացւոց աւարք դղրդացուցիչ հանգամանք ունեցեր են, եւ ուրիշ այլ ընդ այլոյ զրուցուածներ եւ քստմնելի զրուածներ։ Մ. Րալլի Նախարարութիւնը փութաց ժողովրդին միտքն հանդարտեցնել, եւ հրատարակել տուաւ լրագրաց մէջ որ թէեւ բանակցութիւնք ակնկալուածէն աւելի երկարած են, բայց ինք որչափ գիտէ, բնաւ խզուած չեն։ Այս ապահովիչ յայտարարութիւն ալ շատ չանցած հերքուեցաւ, կամ տկարացաւ, երբ իմացուեցաւ թէ Մ. Րալլի ինք մտահոգութիւն յայտնիր է դեսպաններուն թէ կ. Պոլսէ նպաստաւոր լուր մը չի գար, եւ դեսպանք շատ աշխատեր են համոզել հելլէն նախարարները թէ խաղաղութիւնը վերջապէս պիտի կնքուի ուշ կամ կանուխ։ Դեսպաններուն պաշտօնական լաւատեսութեան հակառակ, խնդիրը շատ փափուկ, շատ դժուար հանգամանք մը առած է, եւ Հելլէններն իրաւունք ունին հոգ ընելու թէ իրենց յուսադրածին չափ անմիջապէս ելք մը չի խոստանար։ Հելլէն մամուլը միայն դրամական զոհողութեան խօսք կ'ընէր մինչեւ հիմա, բայց իր վերջին հրատարակութիւնք կ'ցուցնեն թէ հանրային միտքը կ'պատրաստուի հողային զոհողութեան ալ կրելու անխուսափելի հարկին։ Խնդիրն հոն է թէ այս վերջին զոհողութիւն մինչեւ ո՛ւր պիտի տարածուի։ Աթէնքէ կ'հեռագրուի թէ Օսմանցիք պատրաստութիւնները կ'շարունակեն, եւ փոխանակ զինադադարի յարգելու հանգիստ ընելու, տոկունութիւն մը կ'ցուցնեն՝ նոր ռազմամթերք հանելով Վոլօ եւ զրկելով Թեսալիոյ Նիրսերը։

Անցեալ Գչ. հելլէն նախարար մը յայտարարեց օտարազգի թղթակցի մը որ թէեւ պատերազմին վերսկսումն այնքան հաւանական չի թուիր, բայց հաշտութեան ստորագրումն ալ շատ մօտ չէ։ Հելլէն կառավարութիւնը ձեռքէն եկածը կ'ընէ բանակցութիւնները դիւրացնելու համար, ու միեւնոյն ժամանակ կ'վերակազմէ բանակն ու նաւատորմը, ցուցնելու համար Եւրոպիոյ թէ Յունաստան տակաւին ոյժեր ունի պահեստի։

Աթէնքի լրագրին հետեւեալ կերպիւ կ'պատմէ Քալապաքայի օսմ. զօրաց կողմէ արդէն ծանուցուած գրաւումը.—Նախընթաց Եշ., հազար հոգիի չափ օսմ. զօրախումբ մը, նոյնքան Ալպանիացիներու խմբակի մը հետ, կ'ներկայանայ Քալապաքայի առջեւ, ուր կ'յանգի Վոլոյէ մեկնող եւ Թեսալիոյ մէկ ծայրէն միւսը գացող երկաթուղին։ Հելլէն բնակիչները քաղաքը պաշտպանել փորձեր են, եւ մէկ քանի հոգի զարկեր են, բայց բնական էր որ չէին կրնար դիմադրել զօրքի եւ թեւի ոյժին, եւ լեռները կ'փախչին։ Դէմ դնողներէն շատեր կ'զարնուին, եւ իբրեւ ապստամբ ողջ բռնուածներն ալ կ'բանտարկուին։ Քաղաքը շատ կ'փճացուի։ Հելլէն կառավարութիւնը բողոք կ'բառնայ. բայց շաբաթ օրուան հեռագիր մը ծանոյց թէ այս դէպքին պատճառաւ զինադադարը խզուած չի նկատուիր։

* * * Ինչպէս Բունայի անկարգութիւնք Անգլիացւոց եւ Հնդկաց մէջտեղ էին, կալկաթայի խռովութիւններն ալ Անգլիացւոց եւ Իսլամաց միջեւ տեղի ունեցան։ Շաբաթ օր ծանուցինք թէ սպանելոց թիւն արդէն 600ն անցած է մի միայն ի կալկաթա։ Անգլօ-Հնդիկ կառավարութիւնն հերքեց մզկիթի գոյութիւնը քակուած շէնքի մը մէջ, հետեւապէս կառավարութիւնը նուիրական վայրի մը դէմ յարգանքի պակասութեան մէջ չէ գտնուած։ Բայց ժողովուրդը մոլեռանդներու այսպիսի զրոյց մը հանած էին, եւ կարծելով թէ հոն նուիրական վայր մը կայ, Իսլամք ամէն օր կ'երթան աղօթել այն տեղ։

Անգլօ-Հնդիկ իշխանութեանց ընթացքը շատ քննադատուեցաւ կալկաթայի մէջ եւս։ Փոխարքան եւ անգլօ-հնդիկ բարձրագոյն պաշտօնէութիւնը բացակայ էին, Սիմլայի ամարանոցը գտնուելով։ Պէնկալի դեր-կառավարիչն հիւանդութեան արձակուրդ կ'վայելէր, եւ անոր ալ փոխանորդը Տարճիլինկ գացած էր քննական պտոյտի։ Ի բացակայութեան այս վերին պաշտօնէութեանց, երբ իսլամ ամբոխն յարձակեցաւ անգլօ-հնդիկ ոստիկանութեան վրայ, թէեւ զօրք հասաւ, բայց կրակ ընելու արտօնուած չըլլալով, հանդիսատես մնաց, մինչ ամբոխը քար կ'նետէր զօրաց վրայ, եւ նախատալից խօսքեր կ'ըսէր։ Ի վերջոյ, ոստիկանութիւնը կրակ ըրաւ իւրքինք պաշտպանելու համար, եւ այն ատեն բնիկներուն առաջնորդներն այնպիսի լուր մը հանեցին թէ կառավարութիւնը նոյն գետինը պիտի գնէ, եւ իսլամ հասարակութեան պիտի նուիրէ մզկիթի վերածուելու համար։ Բնիկ մամուլն անգլ. իշխանութեան համար շատ ծանր նշան մը կ'սեպէ որ բնիկներն ալ չեն պատկառիր Եւրոպացիներէն, այլ շատ հեղ փողոցի մէջ կ'ապտակեն զանոնք, ու մինչեւ իսկ անգլօ-հնդիկները կ'անարգեն, մինչդեռ այն Եւրոպացիներուն մարմինը ցարդ նուիրական ու անմերձենալի կ'նկատէին։ Խռովութիւնք ամէն կերպիւ կազմակերպուած էին կանխաւ, եւ լրտեսները լուր բերին ոստիկանութեան թէ նոր անկարգութիւններ անշուշտ պիտի ծագին։ Այս զեկուցման վրայ, հրաման տրուեցաւ ոստիկանութեան իրեն դէմ դնողներուն վրայ անմիջապէս կրակ ընել, նմանապէս երբ հաւաքուող ամբոխ մը չուզեր ցրուիլ։ Թէպէտ ի կալկաթա վէճն Հնդիկի եւ Իսլամի մէջտեղ էր, բայց Բունայի դէպքին հետ նոյն ժամանակ պատահելով, գործն այնպիսի կերպարան մը առաւ որ հիմա թէ Հնդիկ եւ թէ Իսլամ ժողովուրդեան հասարակ դասակարգերն հականգլիական ոգի մը կ'արտայայտեն։

Հրատարակուելու համար յղուած կամ նամակ զրկողներէ կը խնդրենք որ թղթին միայն մէ՛կ երեսին վրայ գրեն։ Երկու երեսի վրայ գրուելէն շատ յապաղում եւ դժուարութիւն կը ծագին։

ՄԵՂՈՒՑԻԿԻ ՆՈՐ ՏԱՃԱՐԸ

Մեղուցիկ գիւղն Երզնկայի արեւելեան հարաւային կողմն է եւ անկից 4-4½ ժամ հեռու։ Ունի 270 ընտանիքի չափ բնակիչ, որոց 40 ընտանիքը միայն Թուրք է եւ մնացեալն ամբողջ Հայ։ Փոսաւոր ամէնէ հայաշատ գիւղն է, որ օժտուած է օդի, ջուրի եւ հողի հարստութեամբ։ Իր հարաւային կողմը կ'գտնուի Լուսաւորչի Չարչարանաց կամ Տատասկի հռչակաւոր վանքն հազիւ ժամ մը հեռաւորութեամբ, ուր ցարդ կ'ցուցնեն հնգեզատի մը եղերքը դրմուած զերրուկներ, իբր պատմական Երէլը կամ Երէզան, որ հանդիսավայր եղաւ Հայոց մեծ Նահատակին Գրիգորի բազմատեսակ չարչարանքներուն։ Աւանդութիւնը մատնանիշ կ'ընէ այժմ այն զերրուկները, ժայռերը, ծերպերը, պարսիսները, որ կատարուեցան այդ չարչարանքներէն իւրաքանչիւրը։ Չարչարանաց անուանի մենաստանն, որ մեր գաւառին լինն վանքերուն ամէնէն ճոխն էր, չէ էր տակաւին մինչեւ երկու տարի առաջ եւ անոր վանահայրն էր հանգուցեալ Տ. Ղեւոնդ քահանան, որու քմահաճ մատակարարութիւնն, ինչպէս նաեւ վանքին մանրամասն ստորագրութիւնն առկէ առաջ քանիցս Ա. Մամուլի մէջ քննութեան նիւթ եղած են։ Վանքն ունէր, բացի ընդարձակ վարելահողերէ, սեփական անդաստանէ, ծառաստաններէ, այգիներէ ու արօտատեղիներէ, որոնք այժմ կիսովին լքեալ են, բազմաթիւ ու թանկագին հնութիւններ եւ մագաղաթներ, որոնք կորսուեցան վերջին ժամանակներս. վանահայրն ալ ազատեցաւ իր քննադատներուն ձեռքէն, արդէն մեռած ըլլալով. Երզնկացին ալ անոր մատակարարութեան երկարամեայ հաշիւը պահանջելու հարկէն։ Ինչպէս ուրիշ շատեր, նոյնպէս այս վանքն ունէր իր շրջակայ հայաբնակ գիւղերն, որոնք իր թեմն էին եւ անոր պտղի եւ ուրիշ բարեպաշտական տուրքեր ու նուէրներ սահմանած էին։ Մեղուցիկ գիւղը թէեւ ուրիշ գիւղերէ աւելի կ'հպարտանար իր կուշտը գտնուած վանքին, անոր սրբավայրերուն ու հնութիւններուն վրայ, բայց առկէ լոկ փառասիրութիւն մ'էր։ Ոչ Մեղուցցիք վանքին բարեկարգութեան համար ջանք ըրած էին եւ ոչ վանքը Մեղուցիկ գիւղին հոգեւոր ու նիւթական շինութեան վրայ ներգործեր էր։ Եթէ վաղեմի մենաստանն իր յիշատակներով, իր սրբութիւններով ու սրբավայրերով Մեղուցիկի բնակիչներուն չէր կրցեր ներշնչել պարթաճանաչութեան, կարգապահութեան ու պարկեշտութեան ոգի, գէթ Մեղուցցիք իրենք գիտնային օգուտ քաղել իրենց գիւղին բնական յարմարութիւններէն։ Վասն զի, ինչպէս բնիկք, օդի, ջուրի, հողի այնպիսի հարստութիւններ ունի որ բացի երկրագործութենէ, որ նախապետական վիճակի մէջ կ'գտնուի, կրնային մշակել արդիւնագործութիւն, խաշնադարմանութիւն, շերամաբուծութիւն եւ աւելի ուսումնական արդիւնաբերութիւն, անտառայնանկութիւն, ջուլհակութիւն եւ ուրիշ գործնական արուեստներ որոնց ամէնէն ալ Մեղուցցիք անմասն են։ Ընդհակառակն, գիւղին բնական յարմարութիւններն ու ճոխութիւնը կարծես թէ պատճառ եղած են Մեղուցիկի բնակիչներուն բարոյական անկումին։ Այս գիւղը պիտի նմանցնէի Մուշի Ս. Կարապետի գրացի Զիյարէթ գիւղին եւ Էջմիածնի դրացի Վաղարշապատին, եթէ մեր Չարչարանաց վանքն ալ անոնց նման վեղարաւորներու մատակարարութեան յանձնուած ըլլար։ Գրեթէ քսան տարիէ ի վեր է որ կ'ճանչեմ այս գաւառը, սակայն իր 30 35 հայաբնակ գիւղերուն մէջ չէ տեսնուած հատ մը որ Մեղուցիկի չափ զբաղեցուցած ըլլայ Ազգ. Առաջնորդարանն ու կառավարութեան Դուռն իր անվերջանալի խռովութիւններով։ Գաղղիմալի ու Խոխոբէկի խնդիրներ, թաղականի, դպրոցի ու վարժապետի գործեր, չորպաճիական պայքարներ, առեւանգութեան ու բռնաբարութեան դէպքերէ առաջ եկած ծանր հարցեր, վերջապէս ամուսնական խնդիրներ անպակաս եղած են այս գիւղին մէջ, որ այս պատճառաւ եկեղեցիի ու դպրոցի բարեկարգութիւն ալ վայելած չէ։

Թէեւ մշակման ու ճարտարական գործեր վերջին ծայր եւ մնացած, բայց նշանաւոր են Մեղուցիկի սրճարաններն ու գինետուններն, որ գիւղացիներուն ժամադրավայրն ու խօսարաններն են։ Ամէն Երզնկացի գիտէ ու կը ճանչէ Մեղուցցիի նշանաւոր, ճարտարամիտ ու հարուստ հայեր, որոնք կործանուած են այսօր չորպաճիական սարսափելի վէճերու երեսէն ու մուրացկանութեան ստորիճանն հասած։ Փանէ խրատուէն տնտեսական տառապ՛ երէն, որոնց երեսէն ամէնէ առաւել վտատողներն իրենք եղան։ Մեղուցցին ուսումնական ու անտի, որոնցմէ օգուտ քաղել չի գիտեր. վիճաբանութեան, քաղաքավար, հնարագէտ ու սոսկալի ուստահանդէս է։ Բանի մ'ամիսներէ ի վեր Պոլսոյ լրագրութիւնն ալ Մեղուցիկով զբաղած է. բայց Մեղուցիկի ի՞նչ փոյթ. անիկա երբեք չուզեր չիվել իր աւանդական բարքերէն։ Կը խորշի խաղաղութենէ, խոհեմութենէ եւ կարգապահութենէ, որոնք իր բարօրութեան պատճառները պիտի ըլլային։ Ու մինք ակամայ եւ ի խորոց սրտի կսկիծ ունենալով կ'գրենք նաեւ այս քանի մը տողերը, վասն զի մեր այս անտեսական անապատ վիճակին մէջ արդէն շատ իսկ զբաղեցանք մեր մոլորեալ ոչխարին՝ Մեղուցիկի գործերով։

Ազգ. Վարչութեան ատենախօսաց Ոսան ժողովը Գրիգորեանեան Մարիամի նկատմամբ կ'կրէ. կրօն. ժողովին որոշումն իրեն հաղորդելէ վերջ, Մարիամն յատնին ժողովոյ ըրած բացորոշ ու կրկնակի յայտարարութեանց համաձայն, որոշեց որ այս արկածալից աղջիկը պատկանի իր գիւղացի Բարմուսեան Նիկողոս անուն երիտասարդին։ Սակայն պսակադրութենէն առաջ Ոսան ժողովն ունեցաւ յղղատեան ու անհանգստութեան պատճառներ։ Մեղուցցի Բոտիկեան Մոլաքսի ազգականք ու կուսակիցք կ'պնդէին թէ Մարիամ պարտի կարգուել այս Մոլաքսին հետ, որուն նկատմամբ հաւակնութիւն ունենալը քանիցս խօսած է պաշտօնական քննութեանց մէջ։ Սակայն որովհետեւ վերջին պահուն Մարիամ հաշտուած էր իր ծնողաց հետ, համակերպած էր անոնց առաջարկած այս նոր երիտասարդին ամուսնանալու եւ Մոլաքսը, զոր իր ծնողք անյարմար նկատած էին, եւ որու նկատմամբ Մարիամն համակրութիւնը թեւս առերեւոյթ էր։ Վերջապէս պսակադրութիւնը տեղի կ'ունենայ ութ օր առաջ, Առաջին Պասկի առթիւ քաղաքին մէջ։ Ոսան ժողովը նկատելով որ Մարիամ եւ իր օրինաւոր կողակիցը Նիկողոս բնականաբար հակառակորդներ կ'ունենան գիւղին մէջ, որոնք այս անասելի պսակադրութիւնը տեսնելով պիտի զայրանային, կրկին ու կրկին կ'պատուիրէ պսակուած երիտասարդին, եւ իր երկու ծնողաց, որ ատեն մը քաղաք մնան մինչեւ որ մարքեն հանդարտի։ Ասոնք բացորոշ խոստում կ'ընեն համակերպելու։ Բայց հարկ էր որ հեղինէն, գժտութեան խնձորը, շոռքով գիւղ տանիլ, յաղթանակաւոր մանել եւ ցոյց ընել հակառակորդներուն. այս անհնչք զերենք անհանգիստ կ'ընէ. չեն կրնար յաղթել փորձութեան, գաղտնի կ'մեկնին գիւղ։ Սակայն հազիւ թէ հասած էին Մեղուցիկի սահմանն, հակառակորդներն, որ պատրաստ կ'սպասեն եղեր, երկրագործական գործիներով զինուած կը յարձակին փոքրիկ կարաւանին վրայ, կ'զարնեն, կ'զարնուին, մեծ իրարանցում եւ սոսկալի գայթակղութիւն կը յարուցանեն։ Երկու կողմէն մի քանի մարդիկ վիրաւորուելով քաղաք կը դառնան դանգատելու Ազգ. Առաջնորդարանի առջեւ, որ երբ իրաւամբ կ'վանէ զանոնք կշտամբելով, կառավարութեան կ'դիմեն։ Այնքան զզուելի այս տխուր արարուածը լսելով, իր հետաքրքրութիւն չունեցայ դէպքին մանրամասնութեանց վրայ տեղեկութիւններ ստանալու. ուստի, ձեզի ալ եւ ընթերցողաց ալ աւելի կսկիծ չպատճառելու համար կ'կնքեմ այս տխուր պատմութիւնը։

Ս. ԱՄԱՍԵԱՆ

14 Յուն. 97 Երզնկա

ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐՆ Ց'ԱՅՆԹԱՊ

Հայք եւ Հայ—Բողոքականք. — Որբերու խնդիրը. — Կրթական գործեր. — Քահանայ եւ քարոզիչ։

ԱՅՆԹԱՊ, 11/23 Յունիս 97

Մեր շուրջն յուզուող այսքան տարբեր խնդիրներու մէջ, քարոզչի հարցը միշտ կարեւորագոյնը կ'մնայ. մի քանի ամիսներէ ի վեր մեր եկեղեցիի բեմէն խօսող Բող. քարոզիչներու դէմ ժողովրդին մէջ բաւական տրտունջներ կային. վերջի ժամանակներս մանաւանդ Հայ թաղերու մէջ Բող. քարոզիչներու եւ գործիչներու բռնած ոչ անկեղծ ընթացքին պատճառաւ, դժգոհութիւնն աւելցած էր. տրտունջներն յայտնի բողոքի ձեւ առին վերջապէս, եւ ազգը կերպով ներկայացուց Թաղ. Խորհրդի եւ կրօն. ժողովի առջեւ. այս վերջինները չկրցան կամ չուզեցին կարուկ ընթացք մ'ունենալ, այլ իրենց հակառակ առաջարկութեամբ եւ որոշումներով աւելի եւս կնճռոտեցին կացութիւնն, այնպէս որ անհաճոյ վէճեր եւ անոնց վնասակար հետեւանքներն անխուսափելի եւ մօտալուտ կ'համարուին։ Կ'իմանանք թէ վերջին որոշման մը համեմատ, որ կ'ըսէ թէ նախընթաց օրուանը, պատուելիները պէտք է շարունակեն մինչեւ որ Առաջնորդ ունենանք—անհատնում համբերութիւն կ'մաղթենք բողոքականներուն։ Բողոքականներու հետ առկախ խնդիր մ'է նաեւ Եւրոպայի մարդասէրներու կողմէն հիմնուած որբանոցն որուն տեսչութիւնը Միսիոնարներու ձեռք կը գտնուի. որդեգրուած մօտաւորապէս վաթսուն որբերու գրեթէ ⅔ն Հայ Եկեղեցիի կ'պատկանի, սակայն այս փոքրիկներն ոչ միայն զրկուած կ'մնան կրօնական անհրաժեշտ կրթութիւններէն, այլ Բողոքական երգեր ուսանելով եւ ամէն կիրակի խմբովին աղօթարան տարուելով, խոպան կ'ստարանան իրենց մայրենի Եկեղեցիէն. կ'ցաւինք որ հակառակ Ազգ. Պատրիարքարանի յանձնարարութեան լուրջ ձեռնարկ մը չեղաւ տակաւին այս բանին դարման ընելու համար. այս խնդիրն ալ ոչ սակաւ դժգոհութիւն պատճառած է։ Արդի անկերպարան վիճակն անմիջական պէտք մը կ'ընէ Ազգ. Պատրիարքարանի միջամտութիւնն եւ կարող ու բարձրաստիճան եկեղեցականի մը ներկայութիւնը։

—Սաղ միաբաններէն Տ. Կարապետ Սրբազան երկու շաբաթէ ի վեր հոս կ'գտնուի։ Հոգեգալստեան կիրակին պատարագելով հոգեւորապէս մխիթարեց ժողովուրդն։ Եպիսկոպոսի ներկայութիւնն օրուան հարց ըրաւ քահանայի խնդիրը. չորս ընծայացուներ որոշուեցան, սակայն դժբախտաբար անոնցմէ արժանիք ունեցողները ցարդ չեն հաւանած այդ սուրբ կոչումն ընդունելու. պատրաստակամութիւն ցոյց տուողներուն ալ արժանիք կ'պակսի։ Բայց եթէ քահանայի համար այսքան դժուարութիւն կ'կրենք, ո՛րքան պէտք է լինի՛ք որ վերջապէս կրցանք վաթսուն եւ հինգ դպիր ունենալ. թէեւ այդ բանն ալ քիչ ու շատ անտեղի վէճերու առիթ եղաւ։

—Դպրոցական հանդէսներու եղանակին մէջ կ'գտնուինք. մայիս 27 ին մանկապարտէզի (բողոքականաց) սրբուն հանդէսն եւ յունիս 2ին աղջկանց Ամերիկեան Գոլէճի վկայականաց բաշխումը տեղի ունեցաւ։ Իսկ յունիս 5ին Կեդր. Թուրքիոյ Գոլէճի սրահին մէջ երկսեռ ընտրեալ հանդիսականներու առջեւ եւ ի ներկայութեան տեղւոյս զինուորական ու քաղաքային պաշտօնեաներու եւ իսլամ երեւելիներու, կատարուեցաւ այս տարուան ընթացաւարտներուն վկայականի բաշխման հանդէսն. ընթացաւարտները, թուով 10, գիտական այլ եւ այլ նիւթերու վրայ խօսեցան, որոց մանաւանդ մի քանի հատը մասնաւոր շահեկանութիւն ունէին. վերջին խօսողն հրաժեշտ տալով Գոլէճին, բարեմաղթութիւն ըրաւ Վ.Ե.Հ. Սուլթանին համար։ Վկայականներու բաշխումէն վերջ խօսք առաւ Գայմագամ Վսեմ. Իսմայիլ պէյը. գեղեցիկ խօսքերով գրուատեց գիտութիւնն ու դաստիարակութիւնը, շնորհաւորեց ընթացաւարտներն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Միսիոնարներու եւ ուսուցչական մարմնոյն աշխատութիւններուն։ Գոլէճի նախագահ Վեր. Տօքթ. Ա. Ֆուլըր փակեց հանդէսը, շնորհակալութիւն յայտնելով կայս. կառավարութեան՝ Միսիոնարներու նկատմամբ ցոյց տուած հոգածութեան համար։ Ընթացաւարտներու անուններն են. Պարոնայք Աբրահամ Պէրպէրեան (Այնթապցի), Երուանդ Շիշմանեան (Եօզղատցի), Մարտիրոս Անանիկեան (Սեբաստացի), Եսայեայ Պէգճեան, Եսայեայ Տ. Գրիգորեան, Ճէօր Մաթոսեան, Յակոբճան Պարսումեան, Յարութիւն Պալիկեան, Յովհաննէս Շիլֆակորեան, եւ Փանակ Ադամեան։ Հանդէսին մէջ նշանակելի էին մասնաւորապէս երգերն որոնք, քիչ բացառութեամբ, արեւելեան ճաշակի անյարմար ամերիկեան երգերու թարգմանութիւնքն ըլլալով, շատ անախորժ կ'հնչէին հանդիսականներու ականջին։

—Այս օտար կրթական հաստատութիւններէն երբ անդրադառնանք մերիններուն, ցաւ ի սիրտ տխրուած ենք դիտելու ասոնց մեծ եւ կարեւոր մասին տխուր վիճակին։ Ազգ. Ներսէսեան վարժարանն՝ որ հաստատ եկամուտով եւ նիւթական բարւոք մատակարարութեամբ կ'պանծայ, տեսչի մը բացարձակ իրաւասութեան յանձնուած, յարատեւ ու ցաւալի պառակտումներու թատր կ'հանդիսանայ։ Տեսուչ եւ ուսուցիչ փոխադարձաբար զիրար կ'ամբաստանեն. Թաղ. Խորհուրդն հոս եւս անօրինակ թուլութեամբ կ'վարուի եւ կը ջանայ իւրքն իսկ մոլորել ցոյց տրուած գնդեռումները։

— Ո՛չ նուազ արգահատելի է աղջկանց վարժարանի վիճակը. շրջանին սկիզբը քաղցր յոյս մը կ'տածէինք Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանէն ընթացաւարտ երկու վարժուհիներու համար. դժբախտաբար անոնց շատ քիչ մասնակցութիւն եւ ոչ բնաւ հեղինակութիւն տրուեցաւ կրթական գործին մէջ. ի՞նչ պիտի կրնային ընել աղջկանց գոլէճի դասախօսութիւններէն աւելցած մի քանի ժամերու մէջ. մանաւանդ որ տեսչին միջնադարեան գաղափարներն ամբողջութեան կ'դատապարտէին իրենց բոլոր ջանքերն։ Ուսումնական Խորհուրդի խնդիրն առայժմ բոլորովին մոռցուած է։

ՆԱԶԱՐ

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

Շարթօս մէջ վերջնականապէս գերմանացի Մ. Էյմրի եւ ընկերին յանձնուեցաւ նպաստներու մատակարարութեան վերին հոգը։ Ասկէ այսու աւելի լուրջ նպատակներու պիտի ծառայեն նպաստները. գիւղացւոց տուներու շինութեան եւ երկրագործութեան պիտանի եզներու հայթայթումին։ Կազմուած է քննիչ յանձնախումբ մ'ալ, չորս հոգիէ բաղկացած, երկուքը Լուսաւորչական եւ երկուքը Բողոքական, որք պիտի վաւերացնեն կարօտ զրանուածները։ Կ'յուսանք թէ այս առթիւ երեւան պիտի չելնեն այնպիսի տրտունջներ որք անպակաս եղան նախորդ յանձնաժողովի օրով։ Գիտենք թէ ամէն տրտունջ միշտ արդար հիմ մը չունենար. անհաղութեան, խարդաւանութեան եւ անձնահաստութեան պատճառներու համար է խօսքերնիս, եւ կ'մաղթենք որ այս տեսակները մէջ մ'ալ տեղի չունենան։ Գոհ ենք որ ընտրուած անձինք վստահութիւն կը ներշնչեն, եւ պէտք է շնորհակալ ալ ըլլանք, զի անձնուիրաբար ստանձնած են այս փափուկ պաշտօնը։ Անտ նոր առիթ մ'եւս Խարբերդի գիւղերուն տառապեալ հայ ժողովրդին զգալու թէ ո՛րչափ երախտապարտ ըլլալու է մարդասիրութեան նախ անոնց, որ օտար ըլլալով հանդերձ, չեն խնայած ու տակաւին չեն խնայեր իրենց լումաները թշուառ մարդկութեան, այլ հետոնէներէն կ'գթան. յետոյ անոնց որք անձանձրոյթ կ'հոգան բաշխումի դժուարին գործը։ Մինչեւ ցարդ Միսիոնարներու ձեռքով թէ՛ Խարբերդի եւ թէ՛ շրջակայ գիւղերու մէջ բաշխուած նպաստին քանակը կ'հասնի 160

հազար լիրայի։ Պատկառելի չէ՞։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, տեղն է մատնելու թէ Նախախնամութիւնն իրաւցնէ թշուառութիւնն ալ իր բարութեան գործակներէն [agent] մին ըրած է, եւ թէ ողջաստ մարդն իր թշուառութեան մէջ պէտք սովրի կործեռ քաղաքակրթութեան դասերը։ Անկէ քանի մը տարի յառաջ երբ հնդոստի նման համաճարակներ ծաւալեցան գաւառներու մէջ, ժողովուրդն առիթ ունեցաւ լսելու, և յեղյեղելու նորելուկ բառեր ու բաներ. միկրոպ, ասեպտիք, ապանտխութիւն ևն. իսկ հիմակ ալ մարդասիրութեան ոսկիներուն և նուէրներուն վրայ կ'խորհի. դարուս քաղաքական յառաջդիմութեան նոյնքան գիտերը չե՞ն այս վերջինները . . . ։ Սակայն խնդիրը քաղաքակրթութեան այս դասերէն օգտուելուն վրայ է. կը յուսանք որ գէթ անոնք որ տնտեսական տագնապներուն ուղղակի ենթարկուած չեն հոս, առիթը պատահած ատեն պէտք սիրեն ցոյց տալ թէ իրենք ալ կրցածնուն չափ կ'մասնակցին իրենց ազգակից հայրենակիցներուն թշուառութիւնը մեղմելու համար հետեւոր և օտար ժողովուրդներու կողմէ կատարուած ջանքերուն։ Փա՛ռք Աստուծոյ, այդ առիթներն ալ կան։ Արդէն բազմաթիւ ազգայիններու, ասիլէն անդիէն եկած՝ խանութներու անկիւնները միացած հիւանդներուն հիւծած ձեռքերն և տրտում աչքերը մեզ մեր կողմ ուղղուած են։ Բայց ուրախ ենք ըսել որ մեր մարդասիրութիւնը դրդելու զօրաւոր խորունկ չքաւորութեան ու տառապանքի մշտական տեսարաններէն զատ, որք ա՛լ լճացնել բան մը դարձեր են մեր անտարբեր աչքերուն առջեւ, (և տակաւին պէտք է ըսել «քիչ մ'ալ այդ անտարբեր աչքերուն շնորհիւ») ուրիշ անանկ նոր առիթներ ալ ներկայացած են որ եթէ պարտք կը զգեն մեզ՝ քսակներնէս քանի մը դրուշներ հանել, միւս կողմէ իրական մեծ մխիթարութիւններ կ'բերեն մեզի։ Խնդիրը Պատրիարքարանի կողմէն նահանգէս ուղղուած 40 որբերուն մինչեւ Սամսոն ճանապարհածախսը (60 ոսկի) հանգանակելու վրայ է։ Մենք կ'կարծենք թէ ամէն զգայուն սիրտ ունեցող Հայ պիտի փափաքէր որ այս տեսակ առիթներ մի՛շտ ներկայանային և ինք մի՛շտ տայ։ Խարբերդի քիչ շատ ունեւորներն այս առթիւ իրենց քսակը բանալու ատեննին այս մտածութիւնն ունենալու են թէ այս որբերը մինչեւ իրենցն կ'սեպուէին, Պոլսոյ, Իզմիրի, Պրուսայի Հայ ժողովուրդը կ'ստանձնէ յատուկ Որբանոցներու մէջ պահել, մեծցնել, դաստիարակել զանոնք, իսկ իրենց բաժի՞նն. այդ որբերուն միակ ճանապարհածախս մը տալ. որչա՛փ ամօթ խալիլ է այս։ Ուստի այս մտածութիւնն ունենալու են կ'ըսենք, եւ ա՛նոր համեմատ բանալու են իրենց քսակին բերանը։ Գալով չունեւորներուն, աւելի ճիշդ, չքաւորներուն, ըսենք արդէն թէ յետ այսու նպաստները տուներ չինելու և եզներ գնելու միայն պիտի յատկացուին և թէ հետեւաբար մնալիք համար նպաստ տալ վերջացած է։

Իրաւ է որ հաջակաւոր եղանակն և իր սրտագրութիւններն որք այս տարի շատ առատ են բարեբախտաբար, մեծ մասով պիտի դիւրացնեն ապրուստը. դարձեալ, գիւղացիին եզը տալ, անոր ընդ միշտ դրամագլուխ մը տալ կ'նշանակէ՝ սակայն և այնպէս կարօտեալները տակաւին չափէն աւելի կարօտութեան մէջ կ'գտնուին նպաստն այսպէս մէկէն ի մէկ կտրելու համար. մանաւանդ այն տեսակները կան որք երկրագործ չեն, և եզ առնելիք չունին ու հացն ալ պիտի չտրուի իրենց։ Ցաւանք որ այս կարգիններն իբրեւ բացառութիւն ընդունուին։ Երբ խեղճերուն փաստաբանը կ'լինինք այսպէս, մեր միտքը ծուլութիւնը պաշտպանել չէ բնաւ, ընդհակառակն ամէն ժամանակէ աւելի կ'հրաւիրենք կարօտեալներն յառաջ վարելու աշխատութեան ասպէկը. մեզմէ առաջ իրենց պէտքերն ու պարտիքն անմերժելի հրաւիրողներ եղած են իրենց դէպ ի աշխատութիւն, և արդէն մեր չարքաշ ժողովուրդին համար՝ ինչպէս գրած ենք յառաջէն, բնաւ չի կրնար ըսուիլ թէ «ծոյլ են»։ Սակաւաթիւ անպիտանները մէկդի, ժողովուրդն ընտանեկան բոլոր անդամներով կ'մասնակցի ապրուստի վաստակին, ինչպէս կ'ըսեն հոս «ուլիկով, ծուծիկով» արդէն ան որ գիւղացի է՝ հողին վրայ է, փոքրիկ ուղաքներ լինին թէ պառաւ մամիկներ։ Իսկ քաղաքին մէջ համեմատաբար դժուար է աշխատանք գտնել, ու թշուառութիւնն հոս կ'ներքանայ։ Բայց նորէն ջանք խնայուած չէ հնարաւոր աղբիւրներէն օգտուելու, ուր որ գործ կայ, հոն ձեռք կ'նետէ ժողովուրդը։ Մեզիրէի մէջ, դէպ ի արեւմուտք քառորդ ժամ հեռաւորութեամբ, պողոտային վրայ կ'գտնուի բաւական ընդարձակ ու բանուկ գործարան մը մետաքսի, ուր բազմաթիւ չափահաս աղջիկներ կ'երթան աշխատիլ մանել, թել տալ գործել ևն։ Այս օրհնութիւն մը որ տնտեսական տագնապներէն յառաջ ալ կար և չափով մը հիմա նուազած է դժբախտաբար։ Արեւմուտքին, մեծ պողոտային վրայ պտոյտ ընողներն հեռուէն կ'տեսնեն ֆարաբէբայէն դանէն բրթող երամ մը աղջիկներու որք գլուխնին հագմանէր ձգած տուն կ'վերադառնան։ Այս աղջիկներն արշալոյսին կ'երթան և վերջալոյսին կ'դառնան, օրն ի բուն 12 ժամ անընդհատ աշխատանքի բեռին տակ. աւասիկ աշխատաւորուհիներ որք զօրաւոր են ամերիկայի գործաւորներէն և անոնց հետեւելով երբեք պիտի չխորհին աշխատութեան ժամը զոնէ 11ի իջեցնելու համար բողոքել... ո՛չ, հերիք է որ գործարանատէրը շաբաթ իրիկուններն իւրաքանչիւրին տայ իր վարձքն, որ'ն երեսուն, որ'ն քառասուն, և ա՛լ երջանիկներն իրենք են, որովհետեւ գիտեն թէ իրենց մօր ու հօր տանն ապրեցնող աղջիկներն իրենք են։ Գեղեցիկ սեռը կեանքի վաստակին, աշխատութեան պարտքին կապուած է այսպէս, չէ՞ն'ղ սեռն է։ Ուրիշ աղբիւր մը ապրուստի Ըզժիի մէջ կայ. ծխախոտի տափեր լեցնել 50 փր. 60 փր. օրականով գործ մ'է որուն թեկնածուները մեծ արու երն ալ են։ Այս ամէն փափուկ թէ ծերուկ աշխատաւորներուն մէջ կ'գտնենք անանկներ որք Ամերիկա եղբայր կամ զաւակներ ունին։ Այս վերջիններն, որք աղէկ օ՛ական կ'առնեն երեւին, (թէ պարապ կ'պտըտի։ աւելի դէշ իրենց) և կրնային քիչ շատ օգնել ու չեն օգներ իրենց ընտանեաց, որչա՜փ սառած ու անդութ սիրտ մը ունեցած ըլլալու են արդեօք։ Անոնք եթէ պահ մը երեւակայեն թէ ծերուկ հայրերնին կամ փափուկ քոյրերնին չուկայէն օրուան չոր հացը բերելու համար մինչեւ իրիկուն եղունգներուն մօրը կ'առնեն, պիտի չմոռնային թէ իրենք ալ որդիներ են, դէպ իրենց ծնողքն ու ընտանիքը պարտքեր ունին, և թէ ճիշդ այդ պարտականութիւնները կատարելու համար գացեր էին հոն, և ոչ թէ մոլութեան ու շռայլութեան գիրկը կորսնցնելու ամէն բան։ Դէ՞չ տիպարներ որ բարեբախտաբար քիչ կ'գտնուին Խարբերդու Ամերիկացնաց պանդուխտներուն մէջ։ Ուրիշ գէշ ցեղ մ'ալ որ կ'փափաքէի բոլորովին անհետանար, անոնք են որ հոս սրճարաններու մէջ կ'անցնեն բոլոր օ՚րը . պարապ չեն նստիր թուղթ ու նարտ կը խաղան և թէյ ու սուրճ կ'խմեն, մինչդեռ տունն հաց չկայ։ Այն երիտասարդներն ալ որք գործերու նուաղութեան պատճառաւ իրենց նախկին հանգիստ գրպանը կորուսեր էին, և կ'վարանին թէ՞ դուրս մեկնի՞ն թէ հոս ո՛և է գործ ընեն, աղէկ չէ՞ր մինչեւ որ մեկնէին կամ հաստատապէս մնային, գործելէ չդադրէին, այս կամ այն գործը, փոյթ չէ։ Բայց առնզմէ մանք ան'որ համար այս վարանոտութիւնն ունին, որովհետեւ սխալ խորհրդով մը կ'ամչնան այնպիսի գործերու փարիլ, որք իրենց նախկին զբաղումին բաղդատելով շատ վար ու հասարակ պիտի երեւնային։ Այս տեսակներէն մէկն համոզեցաւ ուր ուրեմն ծրարը շալկել և փերեզակութիւն ընել, փողոցները պտտելով ։ Ապրի՛ ։

Գաւառիս ժողովրդին աշխատութեան շուրջը ցոյց բերած լաւ կամ յոռի տրամադրութիւններուն մէջ կետ մ'ալ կայ, զոր վեր հանելով վերջ կուտանք մեր տեսութիւններուն ։ Գաւառացին չարքաշ է. մինչեւ իսկ ձեռներէց, բայց ներկային հանճարը չունի։ 'Բանի' խանութպաններ պատմած են թէ «աչքերնուս առջեւ ի՛նչ ածան ապրանքներ, իրեղէններ կ'վաճառուէին զորս գնելով կարելի էր մեծ շահեր ընել, բայց չենք գներ, որովհետեւ երկու ամիս վերջը պիտի երթա՛նք կամ չենք գիտեր թէ ինչ պիտի ընենք են.»։ ապագայի վարանոտութիւններ։ Արդ այս տարտամութիւնը ճշմարտապէս առեւտուրի մարդուն համար պակասութիւն մը կ'ճանչցուի ։ Հրեայ մը այսպէս չէր ընէր, անգլիացի մըն ալ չէր ըներ, այլ ի՛նչ ալ ըլլան ասոնց բարոյական տպաւորութիւններն, առեւտուրի և գործի սուտ սատանայ մը պահած են իրենց ներսիդին, որ ասանկ պարարտ հանդիպումներու առթիւ շահին փայլա՛կէն կ'ելեկտրանայ, և կը նետուի յառաջ։ Ներկա՞յն ։ Կեանքի իմաստութեան գրքին մեծ խորհուրդն ալ այս չէ՞, որ ընթացք ներկային փարիլ ու վաղը թողուլ վաղուան։ Ահա՛ ինչ որ չի գիտեր գաւառացին և Խարբերդցին ալ որ հաւաքաբանութեան փոքրագոյնն է ։ Խ. Բ.

Խարբերդ, 31 Մյս. 97.

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐՄ. — Մոնիդեօռ կ'իմանայ թէ Օսմ. Նախատորմին՝ ի Դարդանէլ՝ հրամատարն հրահանգ ըստացեր է նաւատորմին մէկ մասը պատրաստ վիճակի մէջ դնել Կրետէ ուղեւորելու։

ԿՐԵՏԷ. — Անցեալ Բշ. բնիկներու և իտալական զօրաց միջեւ ընդհարում տեղի ունեցեր է։ Իտալացիք սուինի դիմեր են. իրենցմէ երեքը վիրաւորուեր են։

ԵՐԼՏԸԶԻ հիւանդանոցին մօտ կայուն Իրատեքով տեղ մը շինուեցաւ վիրաւոր զօրաց զբօսանքին համար։

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ Ձօրքայի կիրճին և Օթրիսի լեռնաշղթային վրայ գտնուած զօրաց վիճակն աչքէ անցնելով, գոհունակութիւն յայտնեց հրամատարներուն ։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արտաքին գործոց նախարարն հաշտութեան խնդրոյն համար նորէն դիմումներ ըրաւ Աթէնքի դեսպաններուն։ Աթէնքի մտադիրք մէկ քանի օրէ ի վեր սկսած են յուսահատութեան հրատարակութեանց և հաւանական կը գտնեն որ բանակցութիւնք յաջող արդիւնք մը չունենան ։

ԼԱՐԻՍԱՅԻ մէջ այս օրերս օդերը թէեւ տաքցած են, սակայն հանրային առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։ Տեսէլի մէկ քանի դէպքեր կը պատահին։

—Լարիսայի ու Թրիքալայի մէջ հանձնքերն աւարտեցան և կոյն սկսաւ։

ՎՈԼՈՑԷ կ'գրեն թէ ամէն օր գիւղացիք կ'հասնին հոն և երկաթուղիով կ'երթան հայրենի գիւղերը ։ Դեսպանատանց քարտուղարք, որք Թրիքալա կ'գտնուէին, մէկ քանի օրէն ճամբայ պիտի ելնեն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ պաշտօն ձեռք անցուած զանազան ռազմամթերք երեկ իրիկուն Կ. Պոլիս բերուեցան։

ԱԹԷՆՔԻ ռուս դեսպան Մ. Օնու, որ Բեզերապուրկ կ'ուղեւորի, Նորկիոս Թագաւորին կողմէ Ձարին ուղղեալ նամակ մը պիտի տանի։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆՆ յԱթէնս՝ միջնորդեր է իր կառավարութեան և Բ. Դրան մօտ՝ խնդրելով արձակումն հելլէն երեք երեւելեաց, որք, ինչպէս անցեալ օր կ'ըսէինք մեր քաղաքական յօդուածներէն միոյն մէջ, ձերբակալուեցան ի Լարիսա և Ելասոնա ղրկուեցան։

ՄՐ. ՀԱՐՐԻՍ Անգլիացին որ գահաժառանգին բանակավայրէն Աթէնք վերադարձաւ, կ'ըսէ թէ ի Բեհոտբիզանթիա (Պէչ Բունար, Եպիրոս) փոխն ի փոխ Յոյնք Թրքաց տուներուն կրակ տուին և Ամուսուդ՝ Յունաց տուներուն։

ԿԱՅՍ. ԲԱՆԱԿԸ. — Սելանիկէ կը գրեն թէ Թեսալիա գտնուող օսմ. բանակին պիտոյքներուն համար նոր պայմանագրութիւններ կնքուեր են այս օրերս։

ՏԻՄՔԱԴԱՅԻ կողմն հելլէն աւազակներ առջի օրը գրաւեր են օսմ. զօրաց յատուկ հազար ոչխար։ Օսմ. զինուորք հասնելով թէ՛ ոչխարներն ետ առեր և թէ՛ աւազակներէ մէկ քանին ձերբակալեր են։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Նախարարաց խորհուրդը նախընթաց օրն ի նկատ առեր է Մեծ Տէրութեանց առաջարկն, որ է պահեստի զօրքերն արձակել, սակայն դեռ չէ կրցեր որոշում մը տալ։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. — Վիեննայէ կ'հեռագրեն թէ Թոփհանէի մէջ գումարեալ դեսպանախորհրդոյ վերջին նիստին մէջ տրուած որոշմունք դեսպանաց կողմէ իրենց կառավարութեանց հաղորդուեր և այս մասին նոր հրահանգներ եկեր են։

ԲԱՐԻԶԷ կ'հեռագրեն թէ անգլ. և ֆրանսական պանքաներու կողմէ յատուկ պատուիրակներ ի մօտոյ Աթէնք պիտի երթան՝ հելլէն կառավարութեան հետ բանակցութեան մտնելու, պատերազմական տուգանաց հայթայթման համար։

ԿՐԵՏԷ. — Ծովակալք խորհրդակցութիւն կ'կատարեն ապստամբաց յարձակումները զսպելու, զինուորական շղթաններն ընդլայնելու և քաղաքաց ներքին անդորրութիւնն ապահովելու համար։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ.—Մալէ-Տոփ իր վերջին թիւին մէջ կ'ըսէ թէ պատերազմի դաշտին վրայ Հելլէններէ առնուած թնդանօթներն ու ռազմամթերք Կ. Պոլիս բերուելուն, տեսնուեր է թէ երկու թնդանօթ պակաս են։ Քննութիւն կատարուելով թնդանօթները գտնուեր են ի Հասըմպէյ փոսի մը մէջ։ Երկաթուղւոյ հելլենացի չորս պաշտօնեայք վրէժխնդրութեան համար զայնս վակոններէ դուրս հանած էին լծակի միջոցաւ։ Ընկերութիւնը ճամբեր է այս պաշտօնեաները։ Անգլեւներն Ելասոնայի զինուորական փոխադրութեանց պաշտօն պատահած արկածն ալ հելլէն պաշտօնէի մը թշնամութեան արդիւնքն էր։ Մալէ-Տոփ խօսելու կ'քննադատէ Ընկերութիւնն և կ'ըսէ որ եթէ ժամանակին ճամբէր հելլէն պաշտօնեաներն և նկատողութեան առնէր որ հակառակն եթէ գործէ, իրեն նկատմամբ հակակրութիւն մը յառաջ պիտի գայ, այս դէպքեր չէին պատահեր։

ՕՍՄ. ԶԻՆՈՒՈՐՔ Տոմսօ կ'համախմբուին և Վելեսդինոյի ամրութիւնները կ'զօրացնեն։ Ֆալապաքայի մէջ անդորրութիւնը վերահաստատուեր է։

ՎԻՐԱՒՈՐՔ.—Պատերազմական վայրէն մայրաքաղաքս բերուած և Երլտըզի ու Կիւմիւշ-Սույի հիւանդանոցներուն մէջ դարմանուած վիրաւորներուն թիւը ցարդ 1950 զօրք և 84 սպայ եղած է։

ՐԵԹԻՄՈՅԻ իսլամք հեռագիր ուղղելով ձեռնհաս իշխանութեան, հերքեցին օսմ. զօրաց վերագրուած թշնամական արարքները։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. — Կալկաթայի մէջ անցեալ Դշ. վրոյց ելաւ թէ Հուկլիի գործարանաց բոլոր գործաւորք աշխատութիւննին դադրեցնելով, ութ հազարի չափ ճամբայ ելեր են՝ օգնելու Չիտրալի խռովարարներուն և թէ զինուորք հրաման առեր են այս գործաւորաց յառաջխաղացութիւնն արգիլելու։ Այս վրոյց մասամբ հաստատուեցաւ, բայց գործաւորաց թիւն բուաւ ծին չափ չէր։ Իսլամք զգոյշ կ'կենան. իրենց խաղն առաջնորդող բոլոր անցքերը պահպանուած են. մինչ ամահանաթութիւն կ'տիրէ ։

— Բեղկամպուրկէ կ'հեռագրեն թէ Թուրքաստանի և Աֆղանստանի խուժանին՝ Անգլիոյ դէմ ապստամբութեան ձանր նշաններ ցոյց կուտան ։

—Անցեալ կիրակի տաստուն ալ նոր անկարգութիւնք տեղի ունեցան ի Միրանշահ, քիչ հեռու Թոչիի հովիտէն, ուր անգլիացիներն Ուազիրիներն յարձակելով անգլիացիներու վրայ ջարդեցինգայն։ Այս անգամ ալ նոյն տեղի մարդիկ նախայարձակ եղան. յարձակեցան կարաւանի մը վրայ որ կառավարութեան շինութեանց յատուկ ապրանքներ կ'փոխադրէր. տասն ուղտ յափշտակեցին և մէկ քանի բեռնակիր սպաննեցին։ Հեծելազօրք և 50 հրացանաձիգ ղրկուեցան անոնց ետեւէն։ Բաունյէ կ'հեռագրեն թէ զօր. Ներն, սպանեալ Մր. Բանտի յաղթակրութեւ թենէն դարձին, արկած մ'ունեցեր է. կառապանը չէ կրցեր և կամ չէ ուզեր զսպել զօրավարին կառքի ձիերն, որք ճամբէն դուրս նետուեր են և կառքը զառիվարէ մը գլորեր է ։ Զօրավարին ուսոսկրն ու քիթը կոտրեր են։

—Պրիմանիայէ ալ կ'գրեն թէ անգլիացի Մր. Սքոդ իր զօրաց հետ թակարդի մը մէջ ինկեր է Ուաններու երկիրն՝ ինչպէս եղած էր հիւսիսային Հնդկաստանի սահմանագլխոյ միւս ծայրն Ուազիրիներու կողմէ։ Կռիւէ մը յետոյ Ուաններն յաղթուեր են, սակայն Մր. Սքոդի հնդիկ զօրքերէ վեցը մեռեր եւ 19ը վիրաւորուեր են։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ անցեալ կիրակի զօրահանդէս մը կատարեցին հանգստեան կոչուած 400 զինուորք, որք Թագուհւոյն գահակալութենէն ի վեր եղած պատերազմներուն մասնակցող զօրախումբերէ ողջ մնացողներն են։ Ներկայ գտնուեցան Կալլէսի իշխանն ու իշխանուհին, սպայակոյտն և Հնդկաստանի բանակէն քանի սպայ, որք յոբելեանի առթիւ՝ Լոնտոն կ'գտնուէին։ Այս հինաւուրց զօրաց շարքը քաղաքային կեանքի մէջ մտած ըլլալով, դժուարաւ հաւաքուեցան։ Զօրահանդէսէն յետոյ ասոնք ներկայ գտնուեցան թատերական ներկայացման մը և իրիկուան ընթրիք մը տրուեցաւ իրենց։

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. ժողովն երրորդ ընթերցմամբ ընդունեց կշիռներու եւ չափերու համար մեթրական դրութեան գործադրութիւնն արտօնող օրինագիծը։

—Արտաքին գործոց խորհրդականն յայտարարեց որ Լրագիրք թէեւ հրատարակած են թէ անգլ. պատուիրակութիւնը բոլորովին չէ յաջողած ի Հապէշստան, սակայն առեւտրական դաշնագրութիւն մը կնքուած է Մենելիքի հետ։

Մ. ՖԷԼԻՔՍ ՖՈՐ Օգոստ. 1էն 10 ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ Ֆրանսայի մէջ ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ իշխանը վարչապետին և պատերազմական նախարարին հետ ուրբաթ Հռոմ ժամանեց և հիւրընկալուեցաւ արքայական պալատան մէջ։ Չորս օր պիտի մնայ ։

— Ուեպքրթօ Թագաւորը Տր. իրիկուն սեղան մը տուաւ ի պատիւ Ֆերտինանտ իշխանին։ Նախարարք մեծ մասամբ ներկայ էին ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ կայսրն, որ Իշլէ Վիեննա դարձաւ, գերման-չեհերու խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու Պատէնի կոմսին հետ, փափաք յայտնեց որ առկախ խնդիրք փութով կարգադրուին։ Յայտարարեց թէ պատրաստ է ընդունիլ բաղդատական ամէն լուծում որ կարենայ գոհացնել Պոհեմիոյ օրինաւոր պահանջումները։ Զրոյց կայ թէ Պարոն Կառոչ ի մօտոյ Պատէնի կոմսին պիտի յաջորդէ։

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ պատուիրակութիւնը զոր կ'կազմեն իշխան Արիսուկավա և Իդօ մարքիզը, Մատրիտ ժամանեց։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ։ Մատրիտի թերթեր մասնաւոր յօդուածներով կ'ըսեն թէ Սպանիա և Ճարոն շահակից են՝ հանդէպ Մ. Նահանգաց արդի քաղաքականութեան և ընդարձակելու ձգտումներուն։ Շքեղ հանդէսներ պիտի տրուին։ Իշխանն ու մարքիզը հեսօրէն յետոյ խնամակալ Թագուհւոյն ներկայացան Միրամարի դղեակին մէջ։ Իշխան Արիսուկավա Թագաւորին յանձնեց Արեւծագիկի պատուանշանն։ Իրիկուան ներկայ գտնուեցան ժողովրդական հանդէսի մը զոր քաղաքապետութիւնը կազմակերպած էր ի պատիւ ճարոնցի հիւրերուն։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔԷ կ'հեռագրեն թէ նախագահ Մաք Քինլի դրամական խնդրոյն վրայ պատգամագիր պիտի չը հրատարակէ։

—Մերակոյտն 28ի դէմ 38 քուէով ընդունեց մաքսային սակացոյցերու օրինագիծը։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌ.—Պելճ շոգենաւ մը՝ Պելճիք՝ հրամատարութեամբ Մ. Ատրիէն տը Կէրլախի վերջերս Նորվէկիայէ ճամբայ ելաւ ուղեւորութիւն մը կատարելու ի Հարաւային Բեւեռ ։ Պելճիք Ֆրէտէրիքքահավէն հանդիպելով գիտական գործիներ առաւ և Անվէրս գնաց, ուստից ուղղակի Հարաւային Բեւեռ պիտի ուղեւորի։

ԻՏԱԼԻՈՅ պատերազմական պաշտօնատունը բարձրաստիճան սպաներէ կազմեալ յանձնաժողով մը ղրկեց ի Սիկիլիա, որպէս զի կղզւոյն պաշտպանութեան յատուկ միջոցներն ուսումնասիրէ։ Կ'ըսուի թէ նոր ամրութիւններ պիտի շինուին ։

ՍԻԱՄԻ Թագաւորն ուրբաթ Մոսկուա ժամանեց ։ Մէկ քանի օր յետոյ Քրոնշդատէն Ստոքոլմ պիտի երթայ և անկից Լոնտոն։

ՕՏԵՍԱՅԻ քաղաքային դատարանն ի մօտոյ պիտի դատէ տեղւոյն Թաղապետական հիւանդանոցին մէկ քանի բժիշկներն որք զանազան զեղծումներ գործած, հիւանդներն ամէն կերպով անխնամ թողած և հետերնին տմարդութեամբ վարուած են։ Ցլի կենդրոն ալ վիժել տուած են և այլն։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՆՆՈՒԹԻՒՆՔ.—Օդապարիկի մէջ պսակի արարողութեան կատարումն ամերիկեան նորութեանց վերջինն է, բայց ո՛չ ամէնէն յաջողը։ Թէնեսիի Զալահոմա քաղաքէն կ'հեռագրուի անցեալ Բշ'ի թուով թէ քաջավարժ հրացանաձիգ և ձիարձակ Րոպէրդսըն Օր. Սինթիա Բէննայի հետ օդապարիկի մէջ բազմեր է, և Պատուելին պսակի օրհնութիւնը տալէն ետքն, օդապարիկն ամբարձեր է օդին մէջ։ Բայց հազիւ 100 ոտք բարձրացած էր, հարսը վախցաւ, և վար ցատկեց։ Բարեբախտաբար, Թէնեսիի գետին մէջ ինկաւ, ապա թէ ոչ՝ պիտի ջախջախուէր։ Մաղ մնաց խեղդուէր։ Փեսան մնաց օդապարիկին մէջ, որ 1,000 ոտք բարձրացաւ, յետոյ տակաւ վար իջաւ։ Հարսն ինքզինք գտնելէն եւ փեսան վտանգաւոր դիրքէ մը ազատուելէն ետքն, երկուքը նորէն միացան, և իրենց հարսանեկան ընդունելութիւնն ըրին, այս անգամ հաստատ գետնի վրայ։

ՕԴԵՐՈՒ ՋԵՐՄՈՒԹԻՒՆՆ.— Եւրոպական մի քանի երկիրներու մէջ այս տարի տօթը հսակ տաք կ'ընէ։ Վիեննայի մէջ Դշ. ու Դշ. ջերմութիւնն այնչափ սաստիկ էր որ կարելի չէր փողոցներէն անցնիլ։ Իտալիոյ մէջ, մանաւանդ ի Ֆիօրենցա Դշ. ջերմաչափը շուքի մէջ 39° ցոյց կուտար։ Սակայն Իտալիոյ հարաւային քաղաքաց մէջ այնչափ տաք չըներ։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ վերջերս երդուեալ դատաւորներ դատաւորին հրամանաւ մէկ քանի ժամ իրենց սենեակը բանտարկուեցան հետեւեալ պարագաներու մէջ.— Աղջիկ մը դատ բանալով երիտասարդի մը դէմ, դրամական հատուցում կ'պահանջէր, յայտարարելով որ ամուսնութեան խոստման դրժած է։ Երիտասարդը կ'պատասխանէր թէ ինք ոչ թէ խոստմնադրժած չէ, այլ ընդհակառակը խնճի պէս կ'սիրէ իր նշանածն և հաստատապէս որոշած է ամուսնանալ, բայց կ'սպասէ իր նիւթական վիճակը բարւոքելու, որպէս զի կարենայ հոգալ ընտանեկան ծախքերը։ Դիտել տրուեցաւ իրեն թէ տասը տարի է ի վեր նշանուած է և թէ միշտ կ'խուսափի ամուսնութենէ։ Երիտասարդը նորէն պաշտպանեց ինքզինքն և այնքան ազդու կերպով որ երդուեալներէ մէկ կատարեալ համոզում գոյացուց թէ երիտասարդն իրաւունք ունի։ Յայտնի է թէ Անգլիոյ մէջ վճիռ մը այն ատեն օրինաւոր կ'ըլլայ երբ երդուեալք միաձայնութեամբ արձակեն։ Երդուեալք դատը մտիկ ընելէ յետոյ խորհրդակցեցան, բայց չկրցան եզրակացութեան յանգիլ, զի իրենցմէ մին, ինչպէս ըսինք, երիտասարդին խօսքերուն համոզուած էր. երբ արդիւնքն հաղորդեցին դատաւորին, լաւ ընդունելութիւն չըրաւ եւ հրաւիրեց որ նորէն խորհրդակցին։ Երդուեալք համակերպեցան, սակայն նորէն չեղաւ. յայտարարեցին թէ անկարելի է համոզել իրենց տարակարծիք ընկերն և պահանջեցին որ խնդիրն ուրիշ երդուեալներու յանձնուի։ Դատաւորը պատասխանեց թէ մինչեւ որ որոշում չառնեն, պիտի չկրնան իրենց սենեակէն դուրս ելնել և իր այս հրամանը գործադրել տուաւ ոստիկաններուն։ Մէկ քանի ժամ յետոյ երդուեալք վերադարձան. դարձեալ համաձայնած չէին. խնդրեցին դատաւորէն որ իրենց կերակուր բերել տայ։ «Վճիռէն վերջը», պատասխանեց դատաւորը։ «Սաստիկ տաք է. ծարաւ կ'մեռնինք. գոնէ մէկմէկ գաւաթ գարեջուր բերել տուէք» ըսին երդուեալք։ «Կաթիլ մը ջուր անգամ չըլլար», յարեց անողոք դատաւորը։ Վերջապէս, կէս գիշերէն մէկ ժամ յետոյ ըմբոստ երդուեալն անձնատուր եղաւ. իր ընկերք անօթութենէ ու ծարաւէ յուսահատ իրենց վերջին ճիգը թափած և հասկցուցած էին պինդ գլուխ երդուեալին թէ երիտասարդը խաբեբայ է և ամուսնանալու բնաւ միտք չունի։ Ինչ որ է, համոզուեցաւ և իր ընկերներուն հետ վճիռ արձակեց թէ երիտասարդը պէտք է անգլ. տասն ոսկի հատուցում ընէ աղջկան։ Երդուեալք իննուկէս ժամ բանտարկուեցան մինչեւ որ այս վճիռը տուին։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՀԱՆԵԱ, 10 յուլիս.—Երէկ իրիկուն հոս հրդեհ ծագեցաւ, բայց անմիջական միջոցներով փութապէս առաջքն առնուեցաւ։ Զինուորական պահականոցներն աւելցնելու կառավարիչէն կողմէ հոս դատարան մը կազմուեցաւ վեց իսլամէ ու երկու քրիստոնեայէ։ Գանտիայի ու Րեթիմոյի մէջ ալ նոյն ձեւով դատարաններ պիտի կազմուին։

ՀՌՈՄ.—Ուեպքրթօ Թագաւորն այսօր տուաւ այցելեց Պուլկարիոյ իշխանին, որուն նուիրեց Աւետման պատուանշանի մանեակը։ Արքայական պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ իշխանին ։ Թագաւորը Մ. Մորիս և Լազար պատուանշանի Ա. աստիճանը նուիրեց վարչապետ Մ. Ստոյլովի և Իտալական Թագի Ա. աստիճանը պատերազմական նախարար Մ. Իվանովի։ Իշխանը վաղը Վիեննայի ճամբով Ռումանիա պիտի երթայ։ Պաշտօնական լրագիրք կ'ըսեն թէ Ֆերտինանտ իշխանին ի Հռոմ այցելութիւնը քաղաքական հանգամանք չունի ։

ՓԱՐԻԶ.—Քորնէլիուս Հէրց գրաւորապէս ծանոյց Բանամայի խնդրոյն քննիչ յանձնաժողովին թէ յայտարարութիւններ պիտի ընէ և խնդրեց որ յատուկ պաշտօնեայ մը ղրկուի իրեն քով ։ Հաւանօրէն յանձնաժողովը պատասխանէ։ Լրագիրք կ'ըսեն թէ Քորնէլիուս Հէրց շատ ուշ մնացած է։

ՍՈՖԻԱ.— Պուլկար դահլիճը շատ կ'աշխատի վերահաստատել օրթոտոքս Պուլկարիոյ և կաթոլիկ Աւստրիոյ միջեւ եղած բարեկամական կապերն որք քիչ մը փոխուած են։ Այս կերպով պիտի անհետանայ Պորիս իշխանի կրօնափոխութեան առթիւ, Ֆրանց Եօսէֆ կայսեր ու Ֆերտինանտ իշխանին միջեւ երեւան եկած պաղութիւնը։

ՔՐՈՆՇԴԱՏ.— Սիամի Թագաւորն հոս ժամանեց և անկից Շուէտ պիտի երթայ։

ԿԱԼԱՑ.—Կալացի մէկ մասը, քսան թաղակոյտ քիլոմէթր, դեռ ջուրերու տակ կ'մնայ։ Բարակները բարձր ըլլալով հանդերձ ջուրերը դարձեալ վրայէն անցան և քաղաքին ցած մասերն ողողեցին։ 20,000է աւելի ժողովուրդ տանց բնակարանի կ'գտնուին։ Նիւթական մնասը միլիոններու կ'հասնի։ Արմաւեաց բոլոր մթերանոցներն և վաճառատունք ողողուած են։

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 յուլիս.—Օրուան առկախ խնդրոց վրայ բանակցութիւնք կ'կատարուին Բեդերսպուրկի և Լոնտոնի միջեւ։

—Կրետէ գտնուող ծովակալք նկատելով որ ի Բլագանւս ապստամբաց կղզեմի իտալեան և աւստրեան զօրաց վրայ եղած յարձակումն ապստամբաց միութիւններուն փոխուած ըլլալը կ'ցուցնէ, որոշեցին խստիւ վարուիլ ապստամբաց հետ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Հնդկաստան, Պուխարա և Թուրքաստան գացող ուղեւորք կ'ըսեն թէ Հնդկաստանի ժողովրդեան թշուառ վիճակը դժգոհութիւն յառաջ բերած է։ Ցուաստան բնիկներ տեսնելով որ սովեալք անօթի թողուած են, բուռն միջոցներու կ'դիմեն։ Անգլիացիք ոչ և է կերպիւ օգնած չըլլալով Աֆղանստան գտնուող սովելոց, Աֆղանստանի մէջ ալ Անգլիացւոց դէմ կ'բողոքուի։

—Տէյլի Քրոնիգլ կ'ըսէ թէ այնպիսի պատճառներ կան որք կասկածելու տեղի կուտան Եւրոպական Նորդաշնակութեան հաստատութեան աստիճանին վրայ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Բոտ լրագիրը թէև գրած է թէ Սերպիոյ և Սեւ Լերան սահմանագլխոց վրայ ինչ ինչ դէպքեր պատահած են, սակայն վերջին լուրերու նայելով, այս գրոյցներ չափազանցուած են և կարեւոր դէպք մը չէ պատահած։

ԿԱԼԿԱԹԱ.—Երկրին ներսէն վրդովիչ լուրեր կուգան։ Դժգոհութիւնն արտասովոր արագութեամբ տարածուած է։ Կալկաթայի մէջ անդորրութիւն կ'տիրէ։

ԹԱՆՃԷՐ.—Ամերիկեան երկու մարտանաւ հոս պիտի ժամանեն։ Թանճէրի մէջ Ամերիկացիի մը վրայ յարձակում եղած ըլլալով, մարտանաւք պիտի աջակցին ընդհ. հիւպատոսին պահանջած հատուցումը ձեռք բերելու։

ՄԱՏՐԻՏ.—Քուպայի ապստամբաց համար Զօր. Վէյլէրի հրատարակած ընդհանուր ներումը լաւ տպաւորութիւն ըրաւ։ Շատ մը ապստամբներ տեղական կառավարութեան դիմելով, զէնք կ'յանձնեն ապրելու համար։

ՓԱՐԻԶ.—Հարցաքննիչ դատաւորը ցեղեկագրեց թէ Մ. Նորմանտէն, Պելլաք և Պակրասով պէտք է դատաստանի ենթարկուին՝ իբրեւ պատասխանատու Բարեգործական Պազարի արկածին։

ԲԱՐՍԵՑՈՒՍՈՅ ՂՎԼՈՒԽ.—Մոզամպիքէ լուր կ'տրուի թէ այդ կողմեր բարեկարգութիւնը խանգարած է։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.—Մ. Նահանգաց ամէն կողմը մեծ կ'պատահին օդերու սաստիկ տաքութիւններ։ Արեւմտեան Նահանգներու մէջ օրն 30-40 մարդ կ'մեռնի օդերու սաստիկ ջերմութենէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարեպաշտներու և հնաքրքիրներու մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր երէկ Ղալաթիոյ եկեղեցին, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր պատարագին ներկայ ըլլալու։ Սեբաստիոյ Առաջնորդն ալ ներկայ էր, և սրբազանութեանց սկիզբէն մինչեւ վերջը կեցաւ։ Պատարագին սպասաւորեցին Տ. Յովսէփ Այվազեան և Տ. Եղնիկ վարդապետներն և Դպրեվանքցիներէն Տ. Բարգէն և Տ. Սմբատ։ Սրբազան պատարագիչը պերճախօս քարոզ մը արտասանեց Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի և անոր կատարած մեծ գործին վրայ։ Այս գեղեցիկ քարոզի վրայ վաղը զատ յօդուածով մը պիտի խօսինք։

—Տ. Պետրոս Սրբազան շաբաթ իրիկուն Եկեղեցւոյ աղօթքէն ետքը Ս. Պատրիարք Հօր քով միջնորդեց որ հաճի վերջացնել Ղալաթիոյ երկու քահանայից ապաշխարանքը։ Ս. Պատրիարք Հայրն հաճեցաւ այս բարեխօսութեան, և երէկ առաւօտ պատարագէն ետքն իր ներկայութեան կանչելով երկու քահանաներն, յորդորեց զանոնք ի պարտաճանաչութիւն և ի զգուշութիւն գայթակղեցուցիչ արարքներէ։

—Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ Տ. Խորէն Ա. քահանայ Փէշլիվանեանի պաշտօնն ո՛չ միայն աւագերիցութիւն այլ և լուսարարապետութիւն է, որով Տ. Արսէն քահանայի խնդիրն ալ վերջացած կ'ըլլայ։

—Զմիւռնիոյ մէջ հայ կարօտելոց համար նպաստ հաւաքող զանազան մարդասիրական մարմինք այս օրերս միացեր են, և իրենց կողմէ պատուիրակ մը ղրկեր են Փոքր Ասիա, իրենց նպաստներով բացուած որբանոցները քննելու և ստուգելու համար թէ առաջադրեալ մարդասիրական նպատակին ո՛ր աստիճան համապատասխան վիճակի մէջ կ'գտնուին։

—Վերջապէս Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգը ղրկուած է շաբաթ օրը։ Յառաջիկայ ուրբաթ առաւօտ ընտրողական ժողով պիտի գումարի, նախագահութեամբ Մայր Եկեղեցւոյ աւագերէց Տ. Միքայէլ աւագ քհնյ. Աչճեանի։

—Ի Մաքրիգիւղ եւս սահմանադրապէս Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւն կատարուելու համար հրահանգ ղրկուեցաւ Պատրիարքարանէն։

—Պոլէճիկի Առաջնորդ Տ. Մովսէս Մ. Վ. Կէօմիւրքճեան որ մայրաքաղաքս կ'գտնուէր, դարձած է իր վիճակ, և առաջին առթիւ որբոց խնդիրն ուշադրութեան առնելով, ի նիստ հրաւիրեր է որբոց նորակազմ Հոգաբարձութիւնն, և խորհրդակցութիւններ կատարած է քաղաքին մէջ Որբանոց մը հաստատելու խնդրոյն վրայ։

—Բաբերդի Ս. Քրիստափոր Վանքին մէջ Որբանոց մը հաստատելով Վիճակին բազմաթիւ որբերէն մաս մը հոն խնամելու համար, առաջն. տեղապահ Տ. Յովհաննէս Վ. Տէր Յակոբեան և Քաղաքական Ժողովը խորհրդակցութիւններ կ'կատարեն։

—Հայ բանասէր մը գաղղիերէն տետրակի մը մէջ ընդարձակ յօդուած մը սկսեր է հրատարակել «Հայ. Եկեղեցի»ին վրայ, որուն Թադէոս և Բարթուղիմէոս Առաքեալներէն սկսիլը կը պատմէ, Հայ. Եկեղեցիին Քաղկեդոնական չըլլալուն պատճառները կ'պարզէ, և լն։ Այս յօդուած, յունիսի տաքերուն օգնութեամբ, (*) Հանդէս Ամսօրեայի գայրոյթը կ'շարժէ, որ իր բանասիրական իմաստութեանց բարձունքէն կը ծաղրէ մեր «կամաւոր ագիտութիւնն», որով «կ'պարծինք անգոյ առաւելութիւններու վրայ»։ Վիեննական հանդէսին ջղային տագնապը զարմանք չի պատճառեր մեզ. զի գիտենք որ Հանդէս Ամսօրեայ նախ եկեղեցական մասնաւոր դաւանութեան մը օրգանն է, յե՛տոյ Հայ Մատենագրութեան ու Պատմութեան, և ուզէ ալ, չի կրնար տարբեր զգացումներ արտայայտել։ Հետեւաբար, վիճաբեր ընթերցող մը պէտք չունի հարցնելու թէ «անգոյ առաւելութիւններ» մ՞ր Եկեղեցին յատուկ են առաւելապէս, եւ ինչո՞ւ համար այս «գիտական» թերթին քննասէր ոգիէն կ'վրիպին աւելի մեծ յաւակնութիւններ տածող ուրիշ Եկեղեցիներու և'ս առաւել «անգոյ առաւելութիւնները»։ «Միջինդարեան ագիտութիւնը», զորմէ կ'խօսի Հանդէս Ամսօրեայ, մինչև ցարդ ո՞ր կողմ արդեօք երեւակայել տալու է ամէնէն աւելի «անգոյ առաւելութիւնները»։

—Սեբաստիայէ մեզ կ'գրեն Յնս. 20 թուով.— «Մեր Որբասէր Ընկերութիւնը նոր ոգեւորութիւն մը կ'առնու։ Ամէն կողմէ օգնելու պատրաստակամութիւն ցոյց կ'տրուի։ Քահանաներու և կարգ մը գիւղակեցիկ տնեանց անուններ կ'նշմարուին բաժանորդաց ցանկին մէջ։ Քահանայ մ'ալ անձամբ կ'շրջի և բաժանորդագրուիլ կ'հրաւիրէ։ Երբ դուք, Տէր Խմբագիր, տարեկան մի քանի ոսկի կ'պահանջէք ի նպաստ որբերու, հոս առաւել ոճնչան զոհողութիւն մը, շաբաթական 10, 20, 40 փարա կ'խնդրուի և կ'հաւաքուի ամէն շաբթու, թէեւ տարեկան ամբողջ վճարողներ ալ կ'գտնուին։ Ընկերութիւնն ալ, պատեհութիւնը ձեռքէ չփախցնելու և այդ ոգին վառ պահելու համար, նոր որբեր կ'որդեգրէ։ Այսօր 20ի բարձրացած է անոնց թիւն, որ 25-30ի պիտի յանգի, և եթէ յուսացուած օգնութիւնը լինի Պատրիարքարանէն, միշտ նոր որբեր պիտի ընդունուին։—Միսիոնարներու հսկողութեան տակ առնուած որբերու թիւը, գիւղերէ եւ գաւառներէ բերուելով, 100ն անցաւ։ Քաղաքէս բնաւ չ'ըղեցրեցին։ Ձեր առ Պատուելի Թաչճեան ուղղած խմբագրականն ամէն մասամբ իրաւացի է, և եթէ թաքուն մտադրութիւն մը չկայ, թող ամէն տեղ միսիոնարներն օգնեն Հայոց որբախնամ գործին եւ թո՛ղ տան մեր որբերուն՝ Ազգ. Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ մեծնալու։ Մենք պէտք ենք, չէ թէ անգթայ մեր որբերը խնամելու։»

—Խարբերդէ կ'գրեն մեզ յունիս 20 թուով.— Մէզիրէի մէջ բարենշան շարժում մը կայ. աղջիկներուն դպրոցը չըսենք փոյլուն վիճակի մը մէջ դնելու, այլ բաց պահելու։ Կ'յուսանք որ եթէ երիտասարդ նորակազմ խնամակալութիւնն որուն գլուխն է եկեղեցւոյ Արժ. քահանան, շարունակէ միեւնոյն եռանդով, քանի մը ամսէն օտար վարժարաններն յաճախող հայ աղջիկներ պիտի դառնան գան։— Սակայն մեծ ջանքը, մեծ շարժումը Մարդասիրական Որբանոցին շուրջն է, ուր 70 մանչ և 40 աղջիկ Հայ որբեր ընդունուած են։ Անոնց համբուած թիւը դրուած է Պատրիարքարան։ Ի՛նչ տնօրինութիւն եղած է որ այդ որբերուն տոհմային, կրօնական դաստիարակութիւնն անտես չառնուի, չենք գիտեր։ Կ'երեւի թէ նոր պիտի ըլլայ այդ տնօրինութիւն, եթէ երբեք կարելի է։— Գերմանական այս հաստատութիւն կոչուած է մեծ բարեշրջութիւն մը մտցնել գաւառի դպրոցներու ուղղութեան և ծրագիրներուն մէջ։ Որբանոցին մէջ մինչեւ կէս օր ուսում, կէս օրէն անդին արհեստ պիտի ուսուցուի։ Այժմէն վարձուած են արհեստի ուսուցիչներն և երեք հատ են, տեղական. դերձակ մը, կօշկակար մը, հիւսն մը։ Ահա գիւղին և օգտակար կարգադրութիւններ որք մինչեւ հիմա հեռու մնացած են մեր բարձրաթռիչ մտքերէն։

—Տփղիսէ կ'գրեն Յնս. 18 թուով. «Անյայտ անձինք, մեծ եռանդով և առաջ բա չութեամբ Բ ի իլիզում տարածում են մի անհեթեթ լուր, իբր թէ էջմիածնում հարց է բարձրացած և մինչեւ անգամ վճռուած է փակել Գէորգեան Ճեմարանի լսարանները (*)։ Մենք զարմանում ենք որ գտնվում են այնպիսի լուրերին հաւատացող միամիտներ։ Ո՞ւմ գլխից կարող է դուրս գալ մի այնպիսի անհեթեթ միտք, եթէ ոչ նրանց, որոնք այսպէս կամ այնպէս կ'ցանկանան ստուեր ձգել էջմիածնի վրայ։ Եւ էջմիածնի Միաբանութիւնից, կամ Ճեմարանի վարչութեան անդամներից ո՞վ կարող է խօսք բանալ լսարանների փակման մասին, երբ լսարանների փակումը կ'նշանակէ Ճեմարանը փակել. երբ ճեմարանը գտնվում է Հայրապետի անմիջական կարգադրութեան տակ։ Յոյս ունինք որ Արձագանք այդ մասին չի յապաղիլ վճռական հերքումն տպագրել և խաղաղացնել ի զուր վրդովուած մտքերը»։

—Թիֆլիսի առաջին էգական գիմնազիոնումն աւարտել են այս տարի իրանց ուսման ընթացքը 61 օրիորդ, որոնցից 16 հայուհի։ Առաջ ենք բերում սրանց անուանական ցուցակը.—Օր. օր. Հեղինէ Աղամեան, իշխ. Աննա Արղութեան-Երկայնաբազուկ, Վիրգինեան Արծրունի, Մարիամ Բուրուջանեան, իշխ. Թամարա Բէգթաբէգեան, Նունէ Դանդուրեան, Անաստասիա Ղարաբէգեան, Անահիտ Քոչմիչեան, Սոֆիա Միրզոյեան, Մարիամ Մելիքեան, Կատարինէ Պարոն Սարգսեան, Նադեժդա Փիրդոնեան, Սոֆիա Սահակեան, Հռիփսիմէ Տէր Միքայէլեան, Հեղինէ Շարուրեան, Դարիա Շարուրեան։ Բացի սրանցից վերջնական գիմնազիական քննութիւն է տուել օր. Շուշանիկ Բարոյեանը, որ գիմնազիայի աշակերտուհիների թւում չէր, այլ բոլոր գիտութիւններից պատրաստուել է տանը։ Յիշեալ 16 հայուհիներից արժանացել են արծաթեայ մեդալների օր. օր. Ա. Ղարաբէգեան, Դ. Շարուրեան և Հ. Տէր Միքայէլեան։

—Կ'լսենք թէ Կեսարիոյ Միւթէսարրըֆի օգնական անուանուած է Յակոբ էֆ. Համամճեան, բնիկ Պոլսեցի փաստաբանն, որ երկար ժամանակ Կարին կեցած է, և Սանասարեան վարժարանի հոգաբարձու եղած է, բայց տարիէ մ'ի վեր թողած է այն քաղաքը, և մայրաքաղաքս դարձած։ Կը լսենք նաև թէ Իզմիրի և Արքիպեղագոսի կուսակալութեանց դատական քննիչի օգնական կարգուած է Միսաք էֆ. Մակարեան, բնիկ Կարնեցի, որ իր ուսումն առած էր Մուլքիէ և իրաւագիտական վարժարանաց մէջ, եւ Միտիլլիի մէջ գաւառակի մը նախադատ ատենին նախագահն եղած է երբեմն։

—Վաղուընէ սկսեալ բախտ պիտի ունենանք մեր ընթերցողաց ներկայացնելու նոր աշխատակից մը, որ «Տգէտ Բարքեր» խորագրին ներքեւ, մերթ ընդ մերթ պիտի գրէ մեր ընկերային բարուց թերի կողմերուն վրայ։ Ապահով ենք որ մեր նոր աշխատակից, սուր իմացականութեամբ օժտուած և համալսարանական խնամեալ դաստիարակութեամբ մը արդէն իսկ պատուաւոր ասպարէզի մը տիրացած, շուտով պիտի գրաւէ մեր ընթերցողաց վստահութիւնն ու համակրանքը՝ նա՛և իբրեւ լաւ գրող մը, որոյ դիտողութիւնք թէեւ երբեմն կծու ըլլան, իրենց ամբողջութիւն զուրկ պիտի չըլլայ երբեք շահեկանութենէ։

Գատըգիւղի Արամեան երկսեռ վարժարանի ամավերջի հարցաքննութիւնները կ'սկսին յունիս 30 Բշ. օրէն և կ'տեւեն մինչեւ Յլս. 7 Բշ.։ 2—2

(*). Տե՛ս այս առթը Արտաքին Լուրերուն մէջ։

(*).—Հաստատութեան բարձրագոյն կամ համալսարանական ճիւղը։

ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷՅԻՆՃԵԱՆ

Հանրածանօթ ծաղկավաճառ և զարդարող հարսնիքի մամերու, Գամանտօ խանի անկիւնէն փոխադրուած է Զաքմաքճըլար եօքուշ Մեծ Նոր խան վարի յարկ թիւ 47, ուր կ'վաճառէ հարսերու համար ծաղկաւէտ կըրլանդներ, քօղեր, ձեռնոցներ, ևլն. և կ'զարդարէ հարսի մօրը վայելուչ և ճաշակաւոր, համեստ գներով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլինայի օսմ. ընդհ. հիւպատոս անուանեցաւ Բարտիֆի հիւպատոս Պէհճէտ պէյ։

—Այտընի Պըրգըզած գաւառակին Գայմագամ անուանեցաւ Մէլքիյէ վարժարանին շրջանաւարտ Ալաէտտին էֆ.։ Էտիրնէի Վիզէ գաւառակին Գայմագամի օգնական անուանեցաւ Նէվշէհր ու Արապկիր գաւառակաց նախկին պաշտօնեայ Միխայիլ էֆ.։

—Սըլուազի ու Երզրումի նահանգաց դատական քննիչ անուանեցաւ Այտընի և Արքիպեղագոսի կղզեաց նահանգներուն դատական քննիչի օգնական Ալ-բամաքի էֆ. որուն յաջորդեց Մանաստէրի նախկին դատարանին նախագահ Միսաք Մակարեան էֆ.։

—Ա. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ ռումանական դեսպան Մ. Ճուվարայի։ Բ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Քէրպէլայի կառավարիչ Ապտիլլահ փաշայի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

Երէկ, կիրակի, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ արտօնութեամբ, ռումանական դեսպան Մ. Ճուվարա պատիւ ունեցաւ անպաշտօն կերպով Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու։

—Ամենօրեայ եւ պատկերազարդ Մալումաթ լրագրոյ արտօնատէրն առօրէն և ըմբոստ ընթացքի մէջ գտնուած ըլլալով, իր լրագիրն եպարքոսական հրամանաւ խափանուեցաւ։

ԹՈՔԱՏԻ ԴԷՊՔԸ.—Անգլիոյ Ներկայ. ժողովին մէջ Մր. Ֆիլին հարցուց կառավարութեան թէ Թոգատի խնդրոյն ամբաստանեալ անձանց դատաստանին ի՛նչ արդիւնք ունեցած է և դատապարտելոց նկատմամբ ի՛նչ ընթացք բռնուած է։ Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Մր. Քըրզըն՝ այս հարցման պատասխանելով՝ յայտարարեց թէ Թոգատ ղրկուած պատասխանատու դատարանն արդարասիրութեամբ քննած է խնդիրն և յանցաւորները դատելով, պատիժներ սահմանած է անոնց համար։

Բ. ԴՈՒՌԸ, Սոֆիայի օսմ. Քոմիսէր Նուսուհի պէյի միջոցաւ, ինչ ինչ զեկոյցներ ըրեր է Պուլկարիոյ իշխանութեան՝ ի մասին այն առեւտրական դաշնագրին որ վերջին օրերս կնքուած էր Պուլկարիոյ և Ռումանիոյ միջեւ։

ԳԵՐՄԱՆ բժշկաց յանձնաժողով մը վաղը մայրաքաղաքս պիտի հասնի եւ անկից պիտի ուղեւորի Հնդկաստան, հոն տիրող ժանտախտին վրայ գիտական ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

ՄԻՆԻՆԻՐ ՓԱՇԱ և իր հետեւորդք երէկ Քէօստէնճէի ճամբով մայրաքաղաքս ժամանեցին և ուղղակի Կայսերական Պալատ գացին։

ԱՆԳԼ. դեսպան Սըր Ֆիլիփ Քըրրի ու Լէտի Քըրրի Շր. դեսպանատան պահականաւով Մեծ Կղզի գացին և երէկ Թարապիա դարձան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ թիւնելի գիծերն ու շղթան նորոգուեցան, այնպէս որ վագոններն այլեւս չեն ցնցուիր։ Նորոգութիւնք գիշերները կատարուեր են։

ԽԱՂՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԵԾ ՎՏԱՆԳ.—Զավուշ խաղողի սիրահարներուն անհաճոյ լուր մը պիտի հաղորդենք։ Տանըլի, Թավշանճըլը ու շըջակայից այգիներուն մէջ Բրոնսարգրա (քիւլլէմէ) հիւանդութիւնը ճարակած է որ սրարաց կ'տարածուի։ Որթերու տերեւները կ'դեղնին, կ'թափին և ճիւղերը կ'չորնան։ Անձրեւներն աւելի ճարակեցուցեր են հիւանդութիւնն ու մեծ հոգ կ'պատճառէ այգեպաններուն և Հանրային Պարտուց Վարչութեան։ Այս հիւանդութեան դեղն է ծծմբաթթու (սուլֆ սուլֆիւրիք, զաճ բառը) ցօղել որթատունկերուն և անոնց տերեւներուն վրայ. բայց սակայն ձեռքով ըլլալիք բան չէ. մեքենաներ պէտք են, եւ այգեպանք մեքենայ չունին։ Ամէնէն ցաւալին այն է որ նոր տնկուած խոստմնալից ամերիկեան որթատունկերն եւս չարաչար վարակուած են։ Այգեպանք կ'ըսեն թէ այս տարի Զավուշն օխան հինգ ղրուշի պիտի ունենք։ (Ընաւ չունենք, ինչպէ՞ս կ'ըլլայ։)

ՏՈՔԹՈՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), [illegible] երաշխաւորեալ։ «Սկուրբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ [illegible]։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Զըլըւզճեանց դէմ)։

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Նոր բացուած Խրխօվէլի փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ՍԵԼԱՆԻԿ—Կ. ՊՈԼՍՈՅ երկաթուղւոյ միացման գիծն 1896ին 44,592 օսմ. ոսկի հասոյթ ունեցաւ։ Կայս. կառավարութիւնն, ըստ պայմանադրութեան, 6,533,004 ֆր. վճարեց իբրեւ երաշխաւորութիւն։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Պոլսոյ Ենի Ճամիի Պողչաճը խանին մէջ ուրբաթ գիշեր գողութիւն մը կատարուեցաւ։ Լումայափոխ Նուվանի դրամարկղը բացուելով, մէջը գտնուած չորս հարիւր ոսկիի չափ գումար մը գողցուեցաւ։ Լումայափոխը կասկածեցաւ խանին բեռնակիրներէն որք ձերբակալուեցան։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.—Գում-գաբուցի Մէհմէտ անուն թուրք մը, նախընթաց գիշեր արբենալէ յետոյ, Ճինար-Մէյտանիի կողմէն ինքզինք ծովը նետեց և անձնասպանութիւն փորձեց, սակայն վերջին պահուն զղջալով՝ օգնութիւն գոչեց. Նոյն միջոցին անկից անցնող ծովային ոստիկանաց նաւակ մը օգնութեան փութալով ազատեց զղջացեալ անձնասպանը։

ՈՃԻՐ.—Հանրածանօթ չարագործ առնաուտ Քեամիլ և ընկերները նախընթաց գիշեր Էսկի-Ալի-Փաշայի կողմը նախ Թաղին իմամին տունն և ապա ուրիշ թուրքի մը տունը կ'կոխեն վատահամբաւ կին մը գտնելու պատրուակաւ։ Անկից յառաջ եկած կռուոյ մը մէջ, Քեամիլ օգնութեան հասնող երկու թուրքեր դաշոյնով մի առ մի ծանրապէս վիրաւորեց և փախաւ։ Վիրաւորներէն մին երէկ առաւօտ մեռաւ։ Ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ չարագործք ձերբակալուեցան։

ԱՐԿԱԾՔ.—Մարքի անուն մարդ մը շաբաթ իրիկուն ժամ 9ին ոստիկանաց հսկողութեամբ Բերա տարուելուն, Գարաքէօյի կամուրջէն ինքզինքը ծովը նետեց և գլուխը նաւակի մը զարնելով վիրաւորուեցաւ, քիչ յետոյ մեռաւ առած վէրքէն։

—Ֆէնէրի մէջ որմնադիր Սդէլիօ առջի օրը գինով վիճակի մէջ տունին երդիքն ելնելու պահուն վար ինկաւ ու վիրաւորուեցաւ և քիչ մը վերջը մեռաւ։

ԸՆԿՂՄԵԱԼ Բոյնուքէօ շոգենաւի խոհարարին՝ Նուվանի դիակն երէկ առաւօտ գտնուեցաւ Թօփհանէի բացերը։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷԻ Պոլսոյ և Ղալաթիոյ ճիւղերը Դշ. 2/14 յուլիս, ֆրանսական ազգային տօնին պատճառաւ գոց պիտի մնան։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ			
Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Դ.	Օ. Ո.	23	05
Ամէնէն բարձր գին	»	23	06½
Ամէնէն վար գին	»	22	35½
Ռումէլիի երկաթ. գոց.	ֆր.	105	50
Ամէնէն բարձր գին		105	62½
Ամէնէն վար գին		105	50
ԲԱՑՈՒՄ, 30 Յունիս			
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	23	18
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	106	75
Օսմանիյէ	»	—	—
Ռէժի	»	—	—
Օսմ. Պանքա	»	13	15
Քրէտի ժէնէրալ օթթոմ.	»	7	06
Երկրագործական Պանքա	»	9	—
Սոս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ո.	3	08
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4	—
Թրամուէյ բաժնեթ.		682	20
» Ժուիսանս		230	—
Թրամուէյ պարտաթ.	ֆր.	495	—
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	330	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	452	—
ՍԹԻԼԱՆՑ			
Քոնսօլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	5	—
» մէկ ամսուան	» »	—	—
Ռումէլ. երկ. ութ օրուան	» »	—	—
» » մէկ ամսուան	» »	—	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87	13
Անգլիական ոսկի	»	110	01
Բօլ էմբէրիալ	»	90	—
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108	09
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8	58
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109	3/8
Փարիզ 3 »	ֆր.	22	96¼
Ֆիօրին մանտա	»	10	87½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 9 Յուլիս

Պօրսան գոց է տօնի պատճառաւ։

ՎԻԵՆՆԱ, 9 Յուլիս			
Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆիօր.	47	67
» Լոնտոնի վրայ	»	119	90
Ռումէլիի երկաթուղի	»	57	30
Օսմ. Ռէժի	»	159	—
ՓԱՐԻԶ, 9 Յուլիս			
Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	ֆր.	21	75
) գոց.	»	21	80
» » » Բ.	»	37	70
» » » Գ.	»	22	75
Ռումէլիի երկաթուղի	»	109	—
Մաքսատուն	»	—	—
Օսմ. Ռէժի	»	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա Գ. Կ.	»	565	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	104	40
Քրէտի Լիոնէ	»	778	—
Պանք տը Բարի	» »	861	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	» »	3202	—
Եգիպտական Իւնիֆիէ	»	540	—
Իտալական Ռանթ	» »	94	10
Սպանիական արտաքին	» »	62	84
Զէք Լոնտոնի վրայ	»	25	10½
Դրամագլուխ	»	2	—
ՊԵՐԼԻՆ, 9 Յուլիս			
Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	92	—
Ռումէլիի երկաթուղի	»	110	20
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	90	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	320

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՔԴ. Ա. ՔԱՌԱՔՈՉ

Մասնագէտ երկու սեռի ծննդաբերական, գաղղ. և [illegible] ախտերու.

Այս տեսակ ախտերէ վարակուող և կարգ մը չալաթաններու սուտ խոստմանց հաւատալով հիւանդութիւններուն դարման չգտնողներու ծառայութիւն մը մատուցանելու նպատակաւ, Տոքդ. Գառաքոչ, իր դարմանատունն ալ աւելի կատարելագործելով փոխադրած է Բերա, Աղա-Համամ փողոց թիւ 14 իր տունն, ուր ամէն ժամ իրեն դիմող հիւանդները պիտի դարմանէ Եւրոպիոյ հռչակաւոր Բրօֆէսէօրներէն Ֆուռնիէի և Կիյեոնի վերջին ու ազդու մեթոտներով։ 30—17

ԻԼԱՆԸ ՌԸՍՄԻ

Տէրը Ալիյէտէ Մուրատեան խանընտա մուգիմ միւֆլիս Թէրլէմէզեան պիրատէրլէր վէ շիրքէթի զիմմէթինտէ ալաճաղը օլանլարըն գանուննամէի Թիճարէթին 199 վէ 20) մատտէսի ահքեամընա թէվֆիգէն թարիխը իլանտէն իտիպարէն կիւն զարֆընտա ալաճագլարընը պիր գըթա միւֆրէտաթ տէֆթէրի իլէ սէնէտաթ վէ թէմէսսիւքլերինի պիզզաթ վէ եա պիլվէքեալէ մահքեմէի թիճարէթը Պահրիյէյէ թագտիմ վէ մաթլուպլարըն թահքիքի զըմնընտա մահքեմէի թիճարէթը Պահրիյէնին իֆլաս մախսուս օտասը իչ. 1313 սէնէսի աղուսթոսըն 18ինճի բազար իրթէսի կիւնինտէն իթիպարէն 20ինճի չարշանպա կիւնինէ տէկին սաաթ ալթըտան տօքուզա գատար թէվլիյէսինէ միւպատէրէթ օլունաճաղը վէ մէօհլէթը մէզքիւրէ էսնասընտա իսպաթը վիւճուտ իթմէյէնլէր հագգընտա գանունը մէզքիւրըն 210ընճը մատտէսի ահքեամընըն մէվգըի իճրայա գօնուլաճաղը իլան օլունուր։

[illegible]

Ֆի 28 1313 Հազիրան։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻՑ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադարձ ապահովութիւններ ի՛գործ կը՛դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած վնասնին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

‘ՄԱՐԻԹԱՅՄ’

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակի կը հրաւիրուին զիւղ Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 23 կր. անձամբ, առ ԳԱՅՏՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՄՏԻՔ. — Ցորեն. — Վերջացող շաբթուան ժամանեցին 71,000 քիլէ ցորեն, որոց 1000ը կակուղ Էտիրնէ և 70,000ը կակուղ զանազան տեսակ Անատոլու։ Վաճառուեցան 1000 կակուղ Էտիրնէ 17-17 ½ ղրուշէն, 70 հազար Անատոլու 17-18 ղրուշէն և 3500 պոլիշք 18 ½ ղրուշէն։ Կարծր ցորենէն հասաւ ու ծախուեցաւ 200,000 Անատոլու՝ Եւրոպայի համար օխան 30-31½ փարայէն։ Գարի.— Տեղական սպառման համար 7000 քիլէ Դանուբ ծախուեցաւ 8½ ղր.էն։ Հրապարակն ազնուորեալ է. արտածման համար գործ չկայ։ Իզմիրի մէջ կ'արժէ քիլէն 8¼-10 ղր., ըստ տեսակին Թուլչահեր։ Մարսիլիայի մէջ Ռուսաստանի տեսակի գինն է 19։ Իզմիրի մէջ 28 ½։

ԱԼԻՒՐ. —Վերջացող շաբթուան ժամանեցին ու ծախուեցան 9000 պարկ, որոց 4500ն Օտեսա 78-97 ղրշ.էն պարկը, 2500 Սամսոն 55-57էն, և 2000 Իպրայիլ 73 էն։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ. —Շաքար. —Ժամանեցին 5600 պարկ Թրիէսթէ. 5600 պարկ ծախուեցան 78-82 ղրշէն։ Ռուսական 100 ծախուեցաւ 76 էն։ Խահուէ. — Ժամանեցին 800 պարկ. ծախուեցան 800. պաշարստ 8000. հրապարակը տկար է։ Կ'արժէ պարկը 6½-8½ օսմ. ոսկի։ Բրինձ. —Ժամանեցին 2800 պարկ Ռանկուն, 3000 եգիպտական և 100 Րիզոն և 100 ճաբոնական։ Ծախուեցան 4000 պարկ եգիպտական պարկն 70-74 էն, և 2800 Ռանկուն 115 էն, 200 Րիզոն 56 ֆր. էն և 100 ճաբոնական 160—170 էն։ Սէպէրէակեան Կարագ. — Թականրօքի վրայ գործ եղաւ օխան 9 ½ ղրուշէն։ Մոմ. — 1000 տնտուկ Ապոլլոն ու Ֆուանիկ ծախուեցան՝ առաջիններն տնտուկը 44էն և երկրորդը 46էն։ Օսմանեանի գինն է տնտուկը 45 ղր. և Գաֆուրը՝ քիլօն 3¾ ղր.։ Բարիւղ.— Սնտուկը 21½ ղր., ոսկին 100 ղրշէն։

ՄԵՏԱՂ. — Երկաթ. — 100 թոնօ ժամանեց։ Շատ գործ չեղաւ։ Մետաղի միւս տեսակներուն վրայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ։

ԱԼԵՈՒՐ.—Ծախուեցան 179 տակառ՝ 47-48, 53-55 և 51-52 օխան մէկ օսմ. ոսկւոյ։

ՀԱՆՔԱՑՈՒԽ. — Կարեւոր գործ չեղաւ։

ՄԱՆՒՖԱԹՈՒՐԱ. — Հրապարակի վրայ քիչ մ'աւելի գործ կար, որովհետեւ Անատոլուէն գնողներ կային. գինները բարձր են։ Մանածի, մարմաշի, կտաւի և ասուածոյի վրայ նշանակութեան արժանի գործեր չեղան։

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ.— Թէֆթիք.— 1600 հակ ծախուեցաւ օխան 19-20½ ղրշ էն։ Բուրդ.— Նոր բերքերը ժամանեցին, բայց վաճառումնչեղաւ։ Բամպակ.—15,000 օխա Իզմիր եւ 1500 օխա Կէյվէ և 100,000 օխա Հալէպ ժամանեցին։ Մետաքս.— Այս շաբթու ժէ' մետաքսի և թէ խոզակի վրայ գործ չեղաւ։ Զմ՚նու տեսակին գինն է օխան 90-130 ղրշ.։ Պրուսայի գիներն են 33.50-38 և Սուրիոյ տեսակ 41 43։ Կաղնէրբ —Միշտ ժամանում կայ բայց վաճառում չըլլար։ Աֆիոն. — Նոր բերքէն 10 կողով ժամանեց։ Իզմիրի մէջ տեղականի գինն է 70 և սովորականը՝ 62։ Գալլ Խէժ.— 13 տնտուկ Գայսէրի սովորակ ծախուեցաւ օխան 17¼-18¼ ղր. և 16 պարկ Գայսէրի Նկյութ ճէլ 6 ղրուշէն օխան։ Նոր բերքէն կը կու ամիսէն կ'սկսին։ Պալամուտ կայ 1700 պարկ։ Մուշտէհէնք.— Օխան 60-200 ղրշ.։ Սալէպ.— Օխան 12½-15½ ղրշ։ Դեղին Դեղձասփ.— 10-19½ ղրշ։ Դեղին ճէհրէ.— Օխան 1½-3¼ ղրշ. Գիտրոս.— Օխան 5 5¼ ղրշ։ Մոլլ.— 5000 Նապատակի մորթ ծախուեցաւ 100 հատը 105 ղրշ. էն մէճիտիյէն 20էն։ Ընկոյզ.— Օխան 36-40 փարա. Կաղին.— Կենդինարը 91-95 ղրշ։ Խաշխաշին.— Կենդինարը 30-60ղրշ։ Պարուղ.— Գործ չեղաւ։ Նուռ.— 5-5½ ղրշ։ Զամբ.— Օխան 20 փր. էն 4½ ղրշ։ Թաւղ.— 1½-3¼ ղրշ. օխան։ Մառաֆէտ.— Օխան 22-45 ղրշ։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստիճգրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնըս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէն մթերանոցներ և բնակարաններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիններով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գաբու, Անմնխատուխ խան, 12, 13, 14

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՆԱՅՅԼՆԱԼՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի առջն։ 2. Գարաքէօյի Մօտ Թիւ 120, Շիլլիի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։

ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-փաշա, Պապը Ալի ճատտէսի Թիւ 11։

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Նոր գիւտ մը, որ կ'րադկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ բնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բայց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս ներկ ուրիշներէն գերազանց է և այնքան բնականին նման է որ մանրազննին դիտողն անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածութեան եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակին աղէկ մը շարժել, յետոյ փոքր չափ մը պնակի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թիթեւ մը թըրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջել. մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Եսայեան Գարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց՝ 95—97. Ղալաթիա, Նիւքինէ-գալտըրըմ, Վօյվօտա, Կալաթա-Շիլլիի Թրամվէյներու կայարանին մօտ։

ՊՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, շունչի կարճուԹեան, ընչարգելութեան դէմ, ևլն.

Այս Թանկագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս ոփոփելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, գժուարաշնչութիւնն, ևլն։ Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած մաղասը կակուցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ Կոկորդի անհանգոյ խախտումներով գիշեր ցերեկ հազցող եւ հանգիստը կորմնցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ շիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս անման դեղ հրաշքներ կը գործէ ընչարգելութեան, հինցած հազի, էնֆլիւէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Սատրագրեալս, Թուրքուհէր Հագոբ էֆ., բնակեալ Տօլմա-Պահչէ, Թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր ընչարգելութենէ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ շատ սատկ վատնեցի, բայց օգուտ չտեսայ. հիւանդութիւնս օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ դիմեմ Կալաթա, Վօյվօտայի պահականոցին քով, Թիւ 95-97, Պ. Էտ. Քարուանայի անգլ. վաճառատունը։ Հոն ծախուած «ՊՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամիսէն կատարելապէս բժշկուեցայ։ Եւ զայս հրատարակելը մարդասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստրգր. ԵՍԱՅԻ ՀԱԳՈԲ

Ընդհ. Մթերանոց Էտմոնտ Քարուանայի անգլ. վաճառատունը Կալաթա, Վօյվօտա փողոց Թ. 95-97։ Կը գտնուի նաև բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։

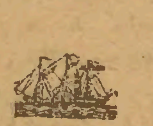

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլէ և Աւեւելքէ միջեւ ամբողջ ճամբայ անկամ բանող շոգենաւերէ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էտրուրիա	7718	Մարաթոն	2403
Սէրվիա	7391	Ալճէրա	2393
Աւրանիա	7268	Սարակոսա	2166
Բոդոնիա	5587	Պարթիա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մորոգգօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրինց Րոկին	735
Քէտար	1876	Բարինցիա	5598
Ճէբալուբ	1614	Սիլվանիա	5598
Գադալոնիա	4845	Բամբրանիա	12950
Պաթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Թրէպիզոն չոգենաւը նաւեց. Քրէտը, ևլն։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼ գործակալատար

Ալիքսիասիս խան, Թիւ 4 Ղալաթիա

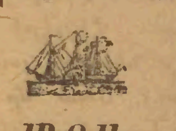

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլէ և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիս	3500	Թիպս	2500
Փամֆէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնֆիս	3500	Նէրգիս	2500
Անիւպիս	3000	Բէրա	2250
Ապօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կառքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիէն	1500

Մարէօթիս շոգ. Նաւապետ Պրաուն ամսոյս 12 ին Լիվրբուլէն հոս կ'հասնի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ. Ուիթըլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ. 34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„ ՕՐԱԳՐՈՅ Կ. Պոլիս, Նօ 38, Պապը Ալի ճատտէսի

(21)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՏՈՒՔԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

—Քսան տարու էի, երբ առաջին անգամ լսեցի զայն Բոլոնեի մայր եկեղեցւոյն մէջ։ Կիրակի օր մը, միջօրէին առնները նիրս մտնելով, արեւաշող պատուհաններուն գոյներն ուշադրութիւնս գրաւեցին եկեղեցւոյ մութ միջավայրին մէջ։ Զանգակը կը Թրթռար խորանին վրայ, վերաբերման համար։ Բոլոր կիները ծնրադրած էին, մեծ մտամփոփութիւն մը կը տաւանէր այս աղօթկեր ճակատներուն վրայ։ Այն ատեն խոր լռութեան մէջ, ինչպէս քիչ մ'առաջ երբ ես սկսայ նուագել, այս քաղցր մեղեդիին շեշտերը լսուեցան և հաճոյքէս սարսռացի։ Անկէ ի վեր երբեք չեմ մոռցած զայն եւ միշտ ուրախութեամբ կը գտնեմ մըտածութեանս խորը։

—Շատ աղուոր է, ըսաւ Բոնչիգա փոխուած ձայնով մը։

Միեւնոյն պահուն Ռամօ սրահը վերադարձաւ սպասաւորին հետ որ լոյսերը կը բերէր, և Թալվան կրցաւ տեսնել որ գեղատի կնոջ աչքերը Թրջած և այտերը կասկարմիր կտրած էին։ Պատուհանները գոցուեցան, խօսակցութիւնը փոխուեցաւ և երեկոյթը վերջացաւ առանց միջադէպի։

Սակայն Թալվան Բոնչիգայի գժնդակ բարկութենէն դէչ յիշատակ մը պահեց և սկսաւ կասկածիլ։ Խառնուածքով և արուեստով գիտող մ'էր։ Իրեն բան գործ ըրաւ ուսումնասիրել գեղատի կնոջ միճակն։ Հիմա կը հսկէր անոր վրայ այնպիսի ուշադրութեամբ մը զոր նա մտքէն իսկ չէր անցըներ, եւ շատ մը մանր պարագաներ որք ցայն վայր աննշմար անցած էին իրեն համար, զարմանալի կերպով իր ուշադրութիւնը կը գրաւէին։ Բոնչիգա, որ առաւօտ այնքան գործունեայ եղած էր, այլեւս երբեք չէր աշխատեր և իր ժամանակն անցընելու համար բնաւ չէր կարդար։ Զմեռն անշարժ կը մնար իր փոքրիկ սրահին մէջ կամ ամառը պարտէզին տաղաւարին մէջ, երազելով իբրեւ գեղանի հարճ մը։ Եթէ մէկը նիրս մտնէր, անմիջապէս չէր նշմարեր, և հարկ էր հետը խօսիլ՝ զինքն իր մտախոհութենէն սթափեցնելու համար։ Ի՛նչ բանի վրայ կը խորհէր այնքան յամառաբար, այնքան խորապէս։

Ցաճախ ցերեկին դուրս կ'ելնէր առանձին և գրեթէ միօրինակ ժամերու մէջ, և երբ իրեն հարցուէր թէ ինչ կ'ընէր, այնպիսի կնոջ մը անխառն ապահովութեամբ որ գիտէ թէ պէտք չէ երբեք իր վրայ կասկածիլ, կը պատասխանէր.

—Պտըտեցայ կամ չըլջագայութիւններ կատարեցի։

Ո՞ւր պտըտեցաւ. ի՞նչ չըլջագայութիւններ ըրաւ, կը հարցնէր Թալվան մտովի, տեսնելով որ գեղատի կինն այս պտոյտներէն յետոյ ինքն իր մէջ ամփոփուած աւելի կ'զբաղէր և աւելի տըխուր էր։ Ուզեց գիտնալ թէ ո՞ւր կ'երթար և օր մը նախաճաշէն յետոյ անոր ետեւէն գնաց։ Բոնչիգա, առանց գիտնալու, տարաւ զայն Բաբրիզի մէջտեղէն մինչեւ Մատլէնի եկեղեցին։ Սանդուղին աստիճաններէն վեր ելաւ և ներս մտաւ։ Թալվան, զարմացած, կանգ առաւ, կառք մը վարձեց և իր վէնսէնի հիւանդանոցը գնաց։ Բանի մ'օր ետքը նոր փորձ, նոր չըլջագայութիւն, նո՛յն ժամանումը Մատլէնի սանդուղին առջեւ և նո՛յն անխառն և դանդաղ վերելքը քարէ աստիճաններէն։

Թալվան, այս կանոնաւոր ուխտագնացութեան վրայ յապուշ կըրթած, և իրեն Բաբրիզի այսքան ճշգապահ այս բարեպաշտութեան տակ գաղտնիք մը կռահելով, չուտով որոշեց իր ընելիքը։ Ծոցուց որ Բոնչիգա աղօթողներուն վարի գաւիթէն ներս մտնէ և ինք դիւրաշարժութեամբ սանդուղէն վեր մագլցելով, անոր հետքերուն վրայ խոյացաւ։ Հեռուէն տեսաւ զայն, որ եկեղեցւոյ մէջ կը քալէր աթոռներու կարգերուն մէջէն, յետոյ մէկ կողմ անցաւ, և Թալվան տեսութենէն կորսնցուց զայն։ Այն ատեն ճարտարութեամբ մօտեցաւ և յանկարծ նորէն տեսաւ զայն։ Ծնրադրած էր Ս. Կոյսին խորանին առջեւ, և կ'աղօթէր կենաց արձանին առջեւ, որ իր Թեւերուն մէջ կը բռնէր մանուկ Աստուածը։ Քարին վրայ ծռած, Սպանիացւոց և Իտալացւոց օրինակին համաձայն, անշարժ կը մնար, գլուխը խոնարհած և ջերմեռանդ։ Թալվան՝ խոստովարանին ետին պահուած՝ որոյ քով գեղատի կինը Ռամոյի հետ փոխանակած էր այնքան անհաւոր խօսքեր, սպասեց։ Քառորդ ժամ վերջը, Բոնչիգա ոտք ելաւ, նոյն ճամբան բռնեց և տուն վերադարձաւ։

Ցեխատարածը չունէր առաւ. սիրոյն արկածէ մը կը վախնար։ Իրկնեց իր հոգիութիւնն, և գեղատի կնոջ նպատակն եղաւ միշտ այն եկեղեցին որոյ մէջ կը գտնուէր այս խորանն, իբրեւ մասնաւոր բարեպաշտութեան մ'առարկայ։ Կը բաւէր գիտնալ թէ ինչ կ'ընէր Բոնչիգա, բայց Թալվան բաղձանքէն կը տոչորէր իմանալու համար թէ ինչու համար կ'ընէր։

Երեկոյ մը, անտարբեր դէմքով, ըսաւ անոր.

—Այս շաբթու երկու անգամ ձեզ հանդիպեցայ երբ Մատլէնէ դուրս կ'ելնէիք։ Կարծեմ այս եկեղեցին շատ հեռի է ձեր տունէն, այնպէս չէ՞։

Բոնչիգա սարսռաց. բայց, տարօրէ՞ն բան, Ռամօ որ անոնցմէ քանի մը քայլ անդին նստած էր և տետրակ մը կը կարդար, գլուխը վեր առաւ և մտահոգ աչքերը սեւեռեց իր բարեկամին վրայ։ Միեւնոյն պահուն Բոնչիգա խուլ ձայնով մը պատասխանեց, աչքերը վարը մինչ և դէմքը կարմրած.

—Հո՞ն պէտք է որ աղօթեմ, հո՞ն պէտք է որ խոնարհիմ, գթրախտութիւնը մեզ հեռացնելու համար։

—Հեռացնելու համար... սկսաւ ըսել Թալվան։

Բայց աւարտելու ժամանակ չունեցաւ։ Տօքթորը մէկէն ոտք ելաւ և իր տետրակը սեղանին զարնելով.

—Հանգարտ թո՛ղ զԲոնչիգա՛ իր խաղաղութեամբ. ինչ որ ուզէ կրնայ ընել, և քեզ վերաբերեալ գործ մը չէ այդ...

—Ցայտնի է որ ինձ չի վերաբերիր, մեղմաց յիմարութեամբ. բայց չէի կրնար որ այդքան մեծ սէր մը կը գործէիր հարցնելով թէ...

—Օ՛ն, բաւական է այդչափն, ուրիշ բանի վրայ խօսինք։

Եւ ուրիշ բանի վրայ խօսեցան. Բայց Բոնչիգա տխուր և մտախոհ մնաց, մերթ ընդ մերթ սարսափագին ակնարկներ ուղղելով իր ամուսնոյն կողմն։

(Շարունակելի)

Թարգմանիչ Բ. Մ. ՓՕԶԱՃԵԱՆ